روند الگوی ترکیب خانوار کشور در سال‌های ۱۳۸۵- ۱۳۷۵

زهرا رضایی قهرودی*، زهرا فیروزی‌حاجی**، فاطمه هرندی***

طرح مسئله: *سرشماری‌های جمعیتی از جمله منابع بسیار غنی در شناخت ویژگی‌های جمعیتی هستند که کاربرد وسیعی در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های اجتماعی، اقتصادی، جمعیتی و فرهنگی دارد. یکی از مسائل مهم در جمعیت‌شناسی، بررسی چگونگی ترکیب خانوارهای کشور و تحلیل روند تغییرات آن طی زمان می‌باشد. در این مقاله به تحلیل روند الگوی ترکیب خانوار طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۵ و بررسی علل تغییرات این الگو با هدف دست‌یابی به برنامه‌ریزی‌های صحیح پرداخته شده است.*

روش: *تحقیق حاضر مطالعه‌ای توصیفی بر اساس اطلاعات سرشماری‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ است که به بررسی الگوی ترکیب خانوارهای کشور در سال ۱۳۸۵ و تحلیل روند تغییرات الگوی مزبور در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ پرداخته است. همچنین با استفاده از مدل‌های لگ‌خطی به بررسی همبستگی بین برخی امکانات رفاهی با انوع مختلف ترکیب خانوار پرداخته شده است.*

یافته‌ها: *از مهم‌ترین یافته‌های این مقاله می‌توان به تغییر الگوی ترکیب خانوار در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ و همچنین متفاوت بودن ساختار ترکیب خانوار در استان‌های کشور در سال ۱۳۸۵ اشاره کرد. همچنین با استفاده از مدل لگ خطی به وجود ارتباط و همبستگی بین برخی امکانات رفاهی با نوع خانوار دست‌یافته‌ایم.*

نتایج: *هر چند هنوز الگوی غالب ترکیب خانوارهای کشور، الگوی سرپرست، همسر و فرزندان سرپرست است، ظواهر امر نشان می‌دهد که سهم این خانوارها از دو جهت در حال کاهش است؛ افزایش سهم خانوارهای تک‌والدی و خانوارهای یک‌نفره. تغییرات مذکور که منعکس‌کنندهٔ افزایش نرخ طلاق و افزایش امید به زندگی در جامعه است، تبعات متعددی را به دنبال دارد و لازم است مسئولین ذیربط، تمهیداتی را برای رفع نیازهای جمعیت روبه رشدی که در قالب خانوارهای تک‌والدی و تک‌نفره زندگی می‌کنند، در نظر بگیرند.*

کلیدواژه‌ها: ترکیب خانوار، خانوار، خانوار معمولی، مدل لگ‌خطی

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۲/۲۶ ***تاریخ پذیرش:*** ۸۹/۳/۳۱

* دکتر آمار، پژوهشکدهٔ آمار <z_rezaei@srtc.ac.ir>

** کارشناس ارشد آمار، پژوهشکدهٔ آمار

*** کارشناس ارشد آمار، پژوهشکدهٔ آمار

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

مقدمه

سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن، یکی از عمده‌ترین راه‌های شناخت کشورها از ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی است که در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های خرد و کلان کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد. از آن‌جا که در این سرشماری‌ها، جمعیت به عنوان محور و هدف توسعه، از ابعاد مختلف مورد توجه قرار می‌گیرد و اطلاعات به تفصیل گردآوری می‌شود، لذا از منابع بسیار غنی در شناخت ویژگی‌های جمعیتی کشور محسوب می‌شود.

یکی از مسائل مهم در جمعیت‌شناسی، بررسی چگونگی ترکیب خانوارهای کشور و مقایسهٔ آن با سرشماری‌های قبلی به منظور بررسی تغییر فرم ترکیب خانوارها و ویژگی‌های سرپرستان خانوارها در طی زمان با هدف پیش‌بینی تعداد خانوار و الگوی خانوارها در آینده است، در این مقاله سعی شده است به تحلیل روند الگوی ترکیب خانوار طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۵پرداخته شود. از طرفی از آن‌جا که آگاهی داشتن از علل تغییرات الگوی ترکیب خانوار می‌تواند در شناخت این تغییرات مؤثر واقع شود، با استفاده از برخی ویژگی‌های سرپرستان خانوار، علل این تغییرات مورد بررسی قرارمی‌گیرد. براساس توصیه‌های سازمان ملل (UN, 1997, 2008) درخصوص بررسی الگوی ترکیب خانوارها، پس از اجرای سرشماری‌ها، گزارشات متعددی توسط ادارات آمار کشورهای مختلف از جمله ادارهٔ سرشماری آمریکا (US. Census Bureau, 2005)، ادارهٔ آمارهای ملی انگلیس (ONS[1], 1991) و ... ارائه می‌شود. بنابراین لزوم بررسی الگوی ترکیب خانوارها در ایران براساس اطلاعات سرشماری عمومی نفوس و مسکن و تحلیل روند تغییرات برای پیش‌بینی الگوی خانوارها و برنامه‌ریزی در آینده به چشم می‌خورد. در ایران به جز ارائهٔ جدولی در نشریهٔ نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن در خصوص انواع ترکیب خانوارهای کشور، تحلیلی در این خصوص صورت نگرفته است.

1. Office for National Statistics

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

با توجه به تقسیم‌بندی خانوارها براساس توصیه‌های سازمان ملل که در بخش‌های بعدی به آن‌ها اشاره خواهد شد، به تحلیل توصیفی الگوی این نوع ترکیب خانوارها در کل کشور و استان‌ها در سال ۱۳۸۵ پرداخته می‌شود. همچنین پس از تحلیل روند الگوی ترکیب خانوار کشور طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۵، با استفاده از ویژگی‌های سرپرست خانوارها، علل تغییر سهم انواع این خانوارها مورد بررسی قرار گرفته شده است. با توجه به تغییر تعداد استان‌های کشور در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ تنها الگوی ترکیب خانوار در استان‌های کشور در سال ۱۳۸۵ مورد مطالعه قرار گرفته شده است. همچنین به بررسی ویژگی‌های سرپرست خانوار در استان‌های با سهم بالای این نوع خانوارها و مقایسهٔ آن با ویژگی‌های سرپرست این نوع خانوارها در کل کشور پرداخته شده است. بررسی امکانات رفاهی انواع خانوارها و میزان همبستگی و رابطهٔ آن با ترکیب خانوارها با استفاده از آمار توصیفی و استفاده از مدل‌های لگ‌خطی از مباحث دیگر مطرح در این مقاله است.

چارچوب مفهومی

ترکیب خانوار و خانواده می‌تواند از دیدگاه‌های متفاوت مورد بررسی قرار گیرد اما برای اهداف سرشماری توصیه می‌شود که جنبهٔ اصلی که هستهٔ خانواده[1] است و از زوج ازدواج‌کردهٔ بدون بچه، زوج ازدواج‌کردهٔ با یک یا بیش‌تر بچهٔ ازدواج‌نکرده و یک پدر یا مادر با یک یا بیش‌تر بچهٔ ازدواج‌نکرده تشکیل می‌شود، مورد مطالعه قرار گیرد. هستهٔ خانواده، همهٔ انواع خانوارها را شامل نمی‌شود بنابراین کشورهای مختلف می‌توانند علاوه بر هستهٔ خانواده، انواع دیگر خانوارها را نیز برحسب نیازشان تعریف کنند، هرچند براساس توصیه‌های سازمان ملل (UN, 1997, 2008)، تقسیم‌بندی خانوارها به خانوارهای یک‌نفره، خانوارهای هسته‌ای[2]، خانوارهای بزرگ[3] و مرکب[4] پیشنهاد شده است. برای

1. family nucleus
2. nuclear household
3. extended household
4. composite household

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

آشنایی با این نوع خانوارها به‌طور مختصر به بیان مفاهیم آن می‌پردازیم. در خانوار یک‌نفره، سرپرست خانوار خود فرد است. خانوار هسته‌ای، خانواری است که تنها شامل یک هستهٔ خانواده باشد. خانوار بزرگ، خانواری است که اعضای آن با یکدیگر نسبت خویشاوندی دارند و یا دارای حداقل یک هستهٔ خانواده با و بدون اعضای خویشاوند دیگر باشند. خانوار مرکب، شامل افراد خویشاوند و غیرخویشاوند است که می‌توانند شامل حداقل یک هستهٔ خانواده نیز باشد. در موارد خاص، خانوار مرکب می‌توانند فقط شامل اعضای غیرخویشاوند باشد (UN, 1997: 67).

از آن‌جا که در این پژوهش، بررسی رابطه و همبستگی بین امکانات رفاهی خانوارها و انواع ترکیب خانوارها می‌تواند با استفاده از آمارهٔ خی‌دو و مدل‌های لگ‌خطی صورت پذیرد، اکنون به معرفی چارچوب نظری و مفهومی آن‌ها می‌پردازیم.

به‌منظور بررسی معنی‌داری آماری رابطهٔ بین دو نوع متغیر گسسته (رده‌بندی شده) مانند انواع ترکیب خانوار و دست‌رسی به امکانات رفاهی، از آمارهٔ خی‌دو که به صورت زیر تعریف می‌شود، استفاده می‌کنیم.

$$\chi^2 = \frac{\sum_{k=1}^{K}(O_k - E_k)^2}{E_k}$$

که در آن E_k و O_k به‌ترتیب مقدار مورد انتظار و مقدار مشاهده شده و $K = I \times J$ تعداد خانه‌های جدول برای دو متغیر با I و J سطح است. با مقایسهٔ مقدار این آماره با مقدار حاصل از توزیع خی‌دو با $(I-1)\times(J-1)$ درجهٔ آزادی می‌توان به بررسی فرض صفر، استقلال بین نوع خانوار و هر یک از امکانات رفاهی پرداخت که مقادیر بزرگ این آماره منجر به رد فرض صفر می‌شود.

یکی دیگر از روش‌های بررسی ارتباط بین چند متغیر شمارشی، استفاده از مدل‌های لگ‌خطی است. مدل‌های لگ‌خطی برای جداول چند بعدی از داده‌های گسسته، اولین بار توسط گودمن (Goodman, 1970) و بی‌شاپ و همکاران (Bishop, et al., 1975) معرفی

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

شد. مدل‌های لگ‌خطی زمانی که چندین عامل به طور همزمان با یکدیگر به صورتی چندمتغیره روی هم تأثیر و اثر متقابل داشته باشند و بین این عوامل رابطهٔ علت و معلولی وجود نداشته باشد، استفاده می‌شود. با توجه به این‌که یکی از اهداف این پژوهش، بررسی رابطهٔ بین دو متغیر نوع خانوار و هر یک از امکانات رفاهی است، مدل زیر را معرفی می‌کنیم. در یک جدول $I \times J$ بعدی، فرض کنید n_{ij} شمارش‌های سطر i ام و ستون j ام جدول مورد بررسی برای $i = 1,...,I$ و $j = 1,...,J$ باشد و همچنین m_{ij} میانگین‌های متناظر باشند. ساده‌ترین مدل لگ‌خطی، مدل استقلال است که برای این مسئلهٔ خاص که با دو متغیر روبرو هستیم به صورت زیر است:

$$\log(m_{ij}) = \alpha + \beta_i + \gamma_j \qquad i = 1,...,I, \qquad j = 1,...,J$$

برای رفع مشکل غیرقابل تشخیص بودن مدل (تعداد پارامترها بیش‌تر از سلول‌های جدول مورد مطالعه)، در مدل‌های لگ‌خطی قیودی را قرار می‌دهند که در مدل فوق شرط قیود آخری صفر یعنی $\beta_I = 0$ و $\gamma_J = 0$ برقرار است. تحت این شرایط برآورد پارامترها به‌صورت زیر است:

$$\alpha = \log(m_{IJ}), \qquad \beta_i = \log(\frac{m_{iJ}}{m_{IJ}}), \qquad \gamma_j = \log(\frac{m_{Ij}}{m_{IJ}})$$

برای درنظر گرفتن همبستگی دو متغیر مورد مطالعه، باید اثر متقابلی را در مدل وارد کنیم که با اضافه‌شدن پارامتر λ_{ij} در مدل، قیود $\lambda_{iJ} = 0, \quad i = 1,...,I$ و $\lambda_{Ij} = 0, \quad j = 1,...,J$ نیز به مدل اضافه می‌شوند. بنابراین مدل اشباع‌شده که در آن همهٔ اثرات حاشیه‌ای و اثرات متقابل درنظر گرفته شده باشد، به صورت زیر است:

$$\log(m_{ij}) = \alpha + \beta_i + \gamma_j + \lambda_{ij} \qquad i = 1,...,I, \qquad j = 1,...,J$$

که در آن β_i اثر i امین سطح امکانات رفاهی (مثلاً خودرو)، γ_j اثر j امین سطح ترکیب خانوار و λ_{ij} نیز اثر متقابل بین i امین سطح امکانات رفاهی مورد بررسی و j امین سطح ترکیب خانوار است. تحت این شرایط، برآورد پارامترهای λ_{ij} به صورت زیر است:

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

$$\lambda_{ij} = \log \frac{m_{ij} m_{IJ}}{m_{iJ} m_{Ij}}$$

لازم به ذکر است که در مدل‌بندی فوق با درنظرگرفتن وزن‌های نمونه‌گیری برای هر فرد، نتایج به‌دست‌آمده قابل‌تعمیم به کل جامعه می‌باشد. به‌عبارت دیگر n_{ij} جمع وزن‌های مربوط به تمام افراد نمونهٔ قرار گرفته در سطح i ام متغیر اول و سطح j ام متغیر دوم می‌باشد.

به منظور مقایسهٔ مدل استقلال و مدل اشباع‌شده، می‌توان از اختلاف آمارهٔ نسبت درست‌نمایی دو مدل، $G^2 = 2\sum_i \sum_j n_{ij} \ln \frac{n_{ij}}{m_{ij}}$، استفاده کرد که این اختلاف دارای توزیع خی‌دو با اختلاف درجهٔ آزادی دو مدل می‌باشد. مقادیر بزرگ این آماره نیز منجر به رد فرض صفر می‌شود.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع مطالعهٔ توصیفی است که داده‌های مورد نیاز برای انجام این پژوهش بر اساس اطلاعات سرشماری‌های ۱۳۷۵ و اطلاعات فایل ۲ درصدی سرشماری سال ۱۳۸۵ که توسط مرکز آمار ایران جمع‌آوری شده است، صورت گرفته است.

سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن در ایران به موجب قانون، هر ۱۰ سال یک‌بار توسط مرکز آمار ایران انجام می‌شود. این سرشماری‌ها با ارائهٔ آمار و اطلاعات صحیح و به هنگام، مناسب‌ترین ابزار را برای اجرای برنامه‌ریزی‌های توسعهٔ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در کشور در مقاطع کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در اختیار برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و مسئولان کشور قرار می‌دهد.

سرشماری ۱۳۷۵، پنجمین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور است که عملیات اجرایی آن به طور هم‌زمان در تمام نقاط کشور از تاریخ ۱ تا ۲۵ آبان‌ماه انجام شد. پرسش‌نامه‌هایی که در جریان اجرای این سرشماری تکمیل شده است، حجم عظیمی از

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

اطلاعات آماری را در بر دارد که در جداول متعدد، برای هر یک از سطوح جغرافیایی قابل استخراج و ارائه است. جامعهٔ مورد سرشماری، اعضای همهٔ خانوارهای معمولی ساکن و دستجمعی که اقامتگاه آن‌ها در زمان سرشماری در ایران قرار داشته است و نیز اعضای کلیهٔ خانوارهای معمولی غیرساکن کشور را تشکیل می‌دهد. نحوهٔ جمع‌آوری اطلاعات به این‌گونه است که به غیر از خانوارهای غیرساکن که در هر کجا که دیده شوند، شمارش می‌شوند، بقیهٔ خانوارها و افراد در اقامت‌گاه‌های معمولی‌شان شمارش می‌شوند (مرکز آمار ایران، ١٣٧٦).

سرشماری ۱۳۸۵، ششمین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور است که در تاریخ ٦ تا ٢٦ آبان‌ماه ۱۳۸۵ در سراسر کشور به اجرا درامد. سرشماری ۱۳۸۵ دارای ویژگی‌هایی بوده است که آن را از سرشماری‌های پیشین متمایز کرده است. از نظر شیوهٔ اندازه‌گیری صفات، سرشماری ۱۳۸۵ نخستین سرشماری کشور است که روش «سرشماری همراه با نمونه‌گیری» در آن پیاده شده است. استفاده از این روش موجب کاهش چشم‌گیر حجم فعالیت آماری، صرفه‌جویی در هزینه‌ها و کاهش برخی از خطاهای غیرنمونه‌ای می‌شود. در عین حال استفاده از این روش محدودیت‌هایی را نیز به همراه دارد. با توجه به استفاده از روش سرشماری همراه با نمونه‌گیری، صفاتی که در این سرشماری بررسی شدند به دو دسته تقسیم شده‌اند: صفاتی که در کل جمعیت بررسی شده‌اند (صفات عمومی) و صفاتی که فقط در جمعیت نمونه مورد مطالعه قرار گرفته‌اند (صفات تفصیلی). جامعهٔ مورد سرشماری، اعضای همهٔ خانوارهای معمولی ساکن مؤسسه‌ای و گروهی که اقامت‌گاه معمولی آن‌ها در زمان سرشماری در ایران قرار داشته است و نیز اعضای کلیهٔ خانوارهای معمولی غیرساکن کشور را تشکیل می‌دهد. نحوهٔ جمع‌آوری اطلاعات در این سرشماری نیز به گونه‌ای است که به غیر از خانوارهای غیرساکن که در هر کجا که دیده شوند، شمارش می‌شوند، بقیهٔ خانوارها و افراد در اقامت‌گاه‌های معمولی‌شان شمارش می‌شوند (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۷).

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

وجود سئوال بستگی هر فرد خانوار نسبت به سرپرست خانوار در پرسش‌نامهٔ سرشماری عمومی نفوس و مسکن، امکان شناسایی و بررسی الگوی ترکیب خانوارهای کشور را فراهم می‌سازد. با در اختیار داشتن فایل داده‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن، پس از شناسایی نوع خانوار در هر مقطع زمانی براساس تعاریف ارائه شده در بخش چارچوب مفهومی، می‌توان به تحلیل الگوی ترکیب خانوارها در یک مقطع زمان و یا تحلیل روند این الگو طی یک دورهٔ زمانی پرداخت. از آن‌جا که شناسایی علل و عوامل تغییر سهم انواع این خانوارها در طول زمان، می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های کشور کمک شایانی داشته باشد، می‌توان با بررسی رابطهٔ بین برخی ویژگی‌های سرپرستان خانوار از جمله سن، جنس، وضع فعالیت و وضع سواد در انواع ترکیب خانوارها و همچنین بررسی رابطهٔ بین برخی از امکانات رفاهی انواع خانوارها از جمله دست‌رسی به خودرو، رایانه و نحوهٔ تصرف محل سکونت و ترکیب خانوارها ازطریق آمار توصیفی ومدل‌های لگ‌خطی به تحلیل علل و عوامل این تغییرات پرداخت.

یافته‌ها

در این بخش به تحلیل روند الگوی ترکیب خانوار طی دورهٔ زمانی ۱۳۸۵-۱۳۷۵، توصیف الگوی ترکیب خانوار در سال ۱۳۸۵ به تفکیک استان‌ها و بررسی رابطهٔ بین امکانات رفاهی و ترکیب خانوار پرداخته شده است که اهم یافته‌های حاصل از این پژوهش را می‌توان به شرح زیر خلاصه نمود.

ترکیب خانوارهای کشور در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

مرکز آمار ایران با ارائهٔ جدولی در نشریهٔ نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵، انواع ترکیب خانوارهای کشور را به صورت سرپرست و همسر، سرپرست و فرزندان، سرپرست و همسر و فرزندان سرپرست، سرپرست و همسر و فرزندان با سایر

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

خویشاوندان درجه یک سرپرست[1]، سرپرست و همسر با سایر خویشاوندان درجهٔ یک سرپرست (به‌جز فرزندان)، سرپرست و فرزندان با سایرخویشاوندان درجهٔ یک سرپرست (به‌جز همسر) و سایر ارائه داده است که براساس این تقسیم‌بندی خانوارهای یک‌نفره نیز جزء سایر به‌حساب می‌آیند. با توجه به این‌که خانوارهای یک‌نفره برای ما از اهمیت به‌سزایی برخوردار بود، این نوع خانوار را نیز به الگوی ترکیب خانوار ۱۳۷۵ اضافه کرده‌ایم و بر اساس این دسته‌بندی جدید و توصیهٔ سازمان ملل، الگوی ترکیب خانوارهای کل کشور در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ مورد بررسی قرار گرفته است.

در جدول ۱ نتایج به‌دست آمده براساس دسته‌بندی معرفی شده در این بخش برای کل کشور در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ براساس کل اطلاعات سرشماری‌های عمومی نفوس مسکن در سال‌های مذکور ارائه شده است. با توجه به ارقام جدول ۱ می‌توان مواردی را که منجر به تغییر معنی‌داری در الگوی ترکیب خانوارهای معمولی ساکن و غیرساکن در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ شده است به‌صورت زیر برشمرد.

۱. افزایش ۱۷/٦ درصدی خانوارهای یک‌نفره، افزایش ۳۸ درصدی خانوارهای با سرپرست و همسر و افزایش ۹/۷ درصدی خانوارهای با سرپرست و فرزندان.
۲. کاهش ۹/۷ درصدی خانوارهای سرپرست و همسر و فرزند با سایر خویشاوندان درجهٔ یک سرپرست و کاهش ۱۷/۸ درصدی خانوارهای مرکب.
۳. برای خانوارهای معمولی غیرساکن، افزایش ٤۱/۷ درصدی خانوارهای یک‌نفره، افزایش ۱۳/٦ درصدی خانوارهای با سرپرست و همسر، کاهش ۱٦/۷ درصدی خانوارهای بزرگ و کاهش ۸/۷ درصدی خانوارهای مرکب.

۱ـ به‌طور کلی همسر، فرزند، پدر، مادر، برادر و خواهر سرپرست خانوار، خویشاوند درجهٔ یک سرپرست محسوب می‌شوند.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

جدول ۱: الگوی تغییر ترکیب خانوارهای معمولی در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

ترکیب خانوارها	۱۳۷۵				۱۳۸۵			
	جمع	ساکن		غیر ساکن	جمع	ساکن		غیر ساکن
		شهری	روستایی			شهری	روستایی	
یک‌نفره	٤/٤٢	٤/٢٦	٤/٧٢	٢/٩٥	٥/٢٠	٥/١٨	٥/٢٧	٤/١٨
خانوار هسته‌ای	٨٢/٢٦	٨٣/٤٧	٨٠/٠٤	٨٢/٩٣	٨٣/٧٩	٨٤/٨١	٨١/٢٨	٨٢/٩٨
سرپرست و همسر	٩/٠٠	٨/٨٩	٩/٢٢	٧/٩٣	١٢/٤٤	١٢/٧٢	١١/٧٦	٩/٠١
سرپرست و همسر و فرزندان سرپرست	٦٨/٤	٦٩/٨٠	٦٥/٨٤	٧٠/١٠	٦٦/٠٢	٦٦/٧٧	٦٤/١٦	٦٩/١٦
سرپرست و فرزندان	٤/٨٦	٤/٧٨	٤/٩٨	٤/٩٠	٥/٣٣	٥/٣٢	٥/٣٦	٤/٨١
خانوار بزرگ	٠/٥٣	٠/٤٤	٠/٧١	٠/٩٠	٠/٤٩	٠/٣٨	٠/٦٨	٠/٧٥
سرپرست و همسر و فرزند با سایر خویشاوندان درجه یک سرپرست	٠/٤١	٠/٣٣	٠/٥٤	٠/٦٥	٠/٣٧	٠/٢٨	٠/٥٩	٠/٥٤
سرپرست و همسر با سایر خویشاوندان درجه یک سرپرست (به‌جز فرزندان)	٠/١١	٠/٠٩	٠/١٦	٠/٢٤	٠/١١	٠/٠٨	٠/١٨	٠/٢١
سرپرست و فرزندان با سایر خویشاوندان درجه یک سرپرست (به‌جز همسر)	٠/٠١	٠/٠٢	٠/٠١	٠/٠١	٠/٠١	٠/٠٢	٠/٠١	٠/٠٠
خانوار مرکب	١٢/٧٩	١١/٨٢	١٤/٥٢	١٣/٢٣	١٠/٥١	٩/٦٢	١٢/٦٦	١٢/٠٨
تعدادخانوارها	١٢٣٨٧٩٤٣	٧٩٤٣١٨٩	٤٤٠٥٨١٤١٠٠	٣٨٩٤٠	١٧٣٥٢٦٨٦	١٢٢٨٢٩٢٦	٥٠٤٨٤٣٩	٢١٣٢١

نکته‌ای که باید در این‌جا به آن اشاره شود این است که در سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵، خانوارهای گروهی به عنوان بخشی از خانوارهای معمولی ساکن محسوب شده‌اند اما در سال ۱۳۸۵ این خانوارها دارای کدی جداگانه هستند و تحت شمول خانوارهای معمولی قرار نگرفته‌اند. با توجه به ماهیت این دسته از خانوارها (در اغلب موارد شامل افراد غیرخویشاوند نیز می‌شوند) انتظار می‌رود قسمت عمدهٔ آن‌ها در ردهٔ سایر خانوارهای سال ۱۳۷۵ قرار گرفته باشند و شاید دلیل کاهش سهم خانوارهای مرکب در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۷۵ همین مسئله باشد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

با توجه به افزایش نسبتاً بالای خانوارهای یک‌نفره، خانوارهای با سرپرست و همسر و خانوارهای شامل سرپرست و فرزندان، لازم است به بررسی علل افزایش سهم این خانوارها پرداخته شود. با توجه به این‌که بررسی این علل تنها از طریق فایل ۲ درصدی نمونه امکان‌پذیر بود، برای اطمینان از معرف بودن نمونه، اطلاعات جدول ۱ براساس فایل نمونهٔ مذکور نیز محاسبه شد، که نتایج به‌دست آمده حاکی از سهم ۵/۲۳ درصد برای خانوارهای یک‌نفره، سهم ۸۳/۸۷ درصد برای خانوارهای هسته‌ای (۱۲/٤۷ درصد برای خانوارهای سرپرست و همسر، ٦٦ درصد برای سرپرست و همسر و فرزندان سرپرست و ۵/٤۰ درصد برای خانوارهای سرپرست و فرزندان)، سهم ۳/۱۵ درصد برای خانوارهای بزرگ و ۷/۷٦ درصد برای خانوارهای مرکب است که نشان‌دهندهٔ نزدیکی این اعداد با نتایج حاصل از تمام‌شماری برای خانوارهای یک‌نفره و هسته‌ای کشور است. با توجه به معرف نبودن نمونه ۲ درصدی برای هر یک از دو گروه خانوارهای بزرگ و مرکب به‌صورت جداگانه، مجموع این دو گروه از خانوارها به‌عنوان خانوارهای گسترده (بزرگ و مرکب) مورد بررسی قرار خواهند گرفت. با این دسته‌بندی جدید، بررسی علل تغییر الگوی ترکیب خانوارها براساس فایل ۲ درصدی نمونهٔ مناسب خواهد بود.

برای خانوارهای یک‌نفره، با توجه به این‌که اطلاعات برخی مشخصه‌ها مانند جنس، سن، وضع فعالیت و وضع سواد از سرشماری سال ۱۳۷۵ در دست‌رس بود، همچنین با استفاده از اطلاعات نمونهٔ ۲ درصدی سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ نیز این مشخصه‌ها برای خانوارهای یک‌نفره در دست‌رس است، ویژگی‌های جمعیتی این خانوارها برای کل و به تفکیک جنس در این دو سال در جدول ۲ با هم مقایسه شده است.

بررسی نتایج جدول ۲ براساس گروه‌های عمدهٔ سنی و وضع فعالیت خانوارهای یک‌نفره، کاهش ۵۸ درصدی خانوارهای یک‌نفرهٔ زیر ۱۵ سال، کاهش۲۲ درصدی خانوارهای یک‌نفرهٔ جوان (افراد ۲٤–۱۵ ساله) که مربوط به مردان جوان است و افزایش ۲٦ درصدی خانوارهای یک‌نفرهٔ میانسال (افراد ٥٤–۲۵ ساله) که عمدتاً مربوط به مردان

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

است را بین سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ نشان می‌دهد. نتایج همچنین حاکی از این است که در هر دو سرشماری بیش از نیمی از خانوارهای یک‌نفره را خانوارهای مسن تنها تشکیل می‌دهند (تقریباً ۵۳/۵ درصد). با مقایسهٔ هرم سنی جمعیت کشور در دو سرشماری مذکور (شکل ۱)، مشخص می‌گردد که کاهش سهم خانوارهای یک‌نفرهٔ جوان، ناشی از کاهش سهم جوانان در کل جمعیت نیست، چرا که سهم جوانان از جمعیت کشور در سال ۱۳۸۵ در مقایسه با سرشماری ۱۳۷۵، با افزایش حدود ۵ درصدی نیز مواجه بوده است. اما کاهش خانوارهای یک‌نفرهٔ کمتر از ۱۵ سال و افزایش خانوارهای یک‌نفرهٔ ٥٤-۲۵ سال می‌تواند به ترتیب ناشی از کاهش و افزایش سهم این گروه‌های سنی در کل جمعیت باشد.

کاهش ۱۷/۷۵درصدی خانوارهای یک‌نفرهٔ ٦٤-۵۵ ساله در سال ۱۳۸۵ نیز ارتباطی به کاهش سهم جمعیت این گروه سنی در کشور ندارد. کاهش ۱۳/٦ درصدی مردان ٦۵ ساله و بیشتر تنها بین سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ نیز ارتباطی با تغییر سهم مردان مسن در کل جمعیت ندارد. در مجموع با توجه به ساختار مسن بیش از نیمی از جمعیت تنها در کشور و همچنین افزایش سهم افراد میانسال و کاهش سهم جوانان در این خانوارها، لازم است برنامه‌ریزان مسائل اجتماعی، از هم‌اکنون تمهیداتی را برای ارائه خدمات به این افراد که با توجه به افزایش امید به زندگی مسلماً هرساله روبه افزایش خواهند بود، درنظر گیرند.

بررسی وضع فعالیت اقتصادی خانوارهای یک‌نفره در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ در رده‌های خانه‌دار و دارای درآمد بدون کار به دلیل وجود ضابطهٔ الویت کد در این پرسش و تغییر ترتیب گزینه‌ها در این دو سرشماری امکان‌پذیر نمی‌باشد. کاهش ۳۰ درصدی محصلان غیرفعال که مربوط به کاهش محصلان غیرفعال مرد بین این دو دهه است (حدوداً ٤۰ درصد)، عمدتاً مربوط به مردان ٣٤-۱۵ ساله است و می‌تواند ناشی از افزایش ظرفیت دانشگاه‌ها در مناطق مختلف کشور باشد که منجر به تحصیل محصلان در محل زندگی‌شان و در نتیجه کاهش خانوارهای یک‌نفره محصل مرد می‌شود. بخش دیگری از کاهش مذکور می‌تواند ناشی از کاهش سهم جمعیت جوان یک‌نفره باشد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

جدول ۲: مشخصه‌های جمعیتی خانوارهای یک‌نفره

(اطلاعات براساس سرشماری ۱۳۷۵ و فایل ۲ درصد سرشماری ۱۳۸۵)

گروه‌های عمده‌ی سنی	مرد و زن		مرد		زن	
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵
کم‌تر از ۱۵ ساله	۰/۱۹	۰/۰۸	۰/٤۲	۰/۱۷	۰/۰۷	۰/۰٤
۱۵-۲٤	۹/۲۵	۷/۲۳	/۰۳	۱۷/۱۰	۲/۵٦	۲/۵٦
۲۵-۳٤	۸/٤٦	۹/۹٤	۱۹/۲	۲۳/۳٤	۲/۳۳	۳/٦۰
۳۵-٤٤	٤/۷۸	٦/۸٦	۸/۳۰	۱۲/۷۳	۲/۷۸	٤/۰۸
٤۵-۵٤	٦/۱۷	۷/۷۱	٦/۸۰	۱۰/٤٤	۵/۸۳	٦/٤۲
۵۵-٦٤	۱۷/٤	۱٤/۳۱	/۹۰	۷/٤٦	/۱۹	/۵٦
٦۵ ساله و بیش‌تر	۵۳/٦	۵۳/۸۷	۳۳/۳	۲۸/۷٦	٦۵/۲	/۷٤
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

وضع فعالیت	مرد و زن		مرد		زن	
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵
شاغل	۲۵/۹۱	/٤٤	۵٦/۲۳	٦۱/۱۸	۸/۷۲	۸/۵۳
بیکار	۱/٦۸	۱/٦۲	۳/۹۵	٤/۱۳	۰/۳۹	۰/٤٤
غیرفعال	۷۱/۸۹	۷۲/۲	۳۸/۷۵	۳۳/۵	/٦۸	/۵٦
محصل	٤/۲۰	۲/۹٤	۹/٤۷	۵/۷٤	۱/۲۱	۱/٦۲
خانه دار	۳٤/٤۰	/۰٦	٤/۷٤	۰/۱۰	/۲۲	/۱۹
دارای درآمد بدون	۲٦/۱۹	/۹۹	۱۷/۵٤	۲۲/۳۸	/۱۰	/۰٤
سایر	۷/۱	٦/۲۵	۷/۰۰	۵/۲۸	۷/۱۵	٦/۷۱
اظهار نشده	۰/۵۱	۰/۷۰	۱/۰۷	۱/۱۹	۰/۲۱	۰/٤۷

وضع سواد	مرد و زن		مرد	زن
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۸۵	۱۳۸۵
باسواد	۳۳/٤۵	٤۰/۲۰	٦۹/۰۰	۲٦/۵۷
بی‌سواد	٦٦/۵۵	۵۹/۸۰	۳۱/۰۰	۷۳/٤۳

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

الگوی وضع سواد نیز افزایش سهم باسوادان بین این دو دهه برای خانوارهای یک‌نفره را نشان می‌دهد که با روند کلی افزایش درصد باسوادی در جمعیت کشور هم‌خوانی دارد. لازم به ذکر است که میزان باسوادی در مردان بیش‌تر از زنان است.

با مقایسهٔ هرم سنی خانوارهای یک‌نفره در دو سرشماری اخیر (شکل ۱) و همچنین جدول ۲ درمی‌یابیم که در مورد زنان یک‌نفره با افزایش سن، سهم آن‌ها نیز بیش‌تر می‌شود. بنابراین می‌تواند دلیل اصلی تنها شدن آن‌ها، فوت همسرانشان باشد در حالی‌که برای مردان یک‌نفره در سال ۱۳۷۵ سهم عمدهٔ آن‌ها به جز سن ٦٥ ساله و بیش‌تر، در سنین ٣٤-١٥ و در سال ۱۳۸۵ در سنین ٤٤- ١٥ است. بنابراین در مورد مردان علاوه بر فوت همسرانشان باید به دنبال دلایل دیگری نیز باشیم که به نظر می‌رسد بررسی وضع زناشویی آن‌ها بتواند به این مسئله پاسخ دهد. با توجه به این‌که در جداول سرشماری سال ۱۳۷۵ برای خانوارهای یک‌نفره جدولی از وضع زناشویی آن‌ها وجود ندارد، بنابراین با استفاده از فایل ۲ درصدی نمونهٔ سال ۱۳۸۵ به بررسی وضع زناشویی این خانوارها می‌پردازیم.

نتایج جدول ۳ حاکی از تفاوت عمدهٔ وضع زناشویی در خانوارهای یک‌نفرهٔ زن و مرد است. سهم عمدهٔ خانوارهای یک‌نفرهٔ زن، مربوط به زنان بی‌همسر براثر فوت همسر است درحالی‌که سهم عمدهٔ خانوارهای یک‌نفرهٔ مرد، مربوط به مردان هرگز ازدواج‌نکرده، بی‌همسر بر اثر فوت همسر و دارای همسر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت ساختار خانوارهای یک‌نفرهٔ مرد کل کشور نسبت به زنان یک‌نفره جوان‌تر است که یا تا کنون ازدواج نکرده‌اند و یا دارای همسر هستند که به دلایلی مانند تحصیل یا جستجوی کار جدا از هم زندگی می‌کنند و خانوارهای یک‌نفرهٔ زن کل کشور مسن هستند که همسرانشان فوت کرده است.

در مجموع با مقایسهٔ نتایج اطلاعات موجود از خانوارهای یک‌نفرهٔ سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ می‌توان نتیجه گرفت که علت افزایش خانوارهای یک‌نفرهٔ در بین این دو دهه،

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

افزایش میان‌سالانی است که تنها زندگی می‌کنند. یک دلیل این پدیده می‌تواند افزایش میان‌سالان در کل جمعیت **کشور باشد.**

شکل ۱: هرم سنی جمعیت کل کشور و خانوارهای یک‌نفره در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

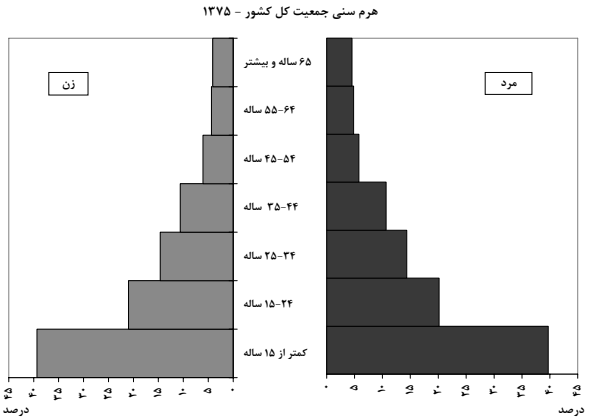

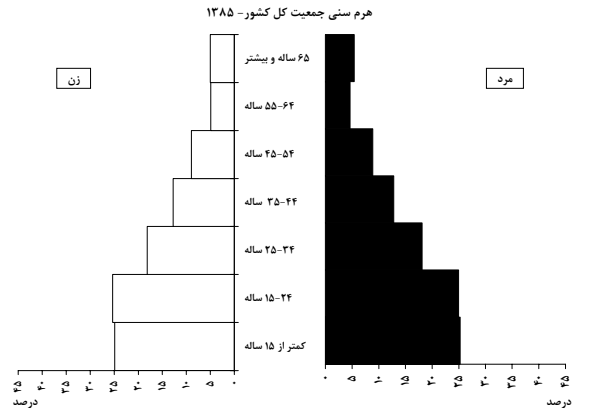

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

هرم سنی خانوارهای یکنفره کل کشور- ۱۳۷۵

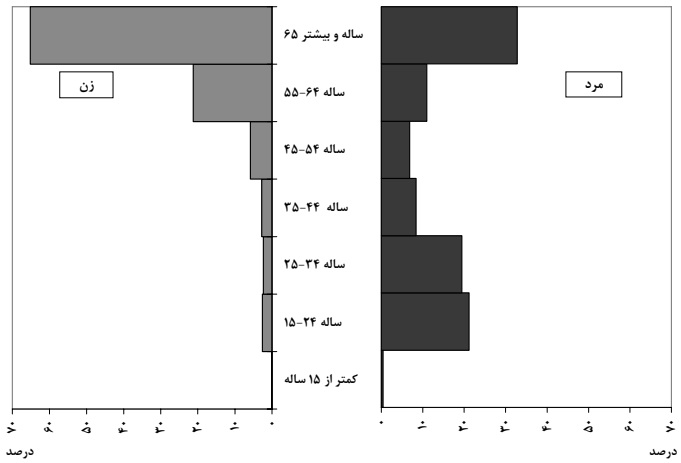

هرم سنی خانوار یکنفره کل کشور- ۱۳۸۵

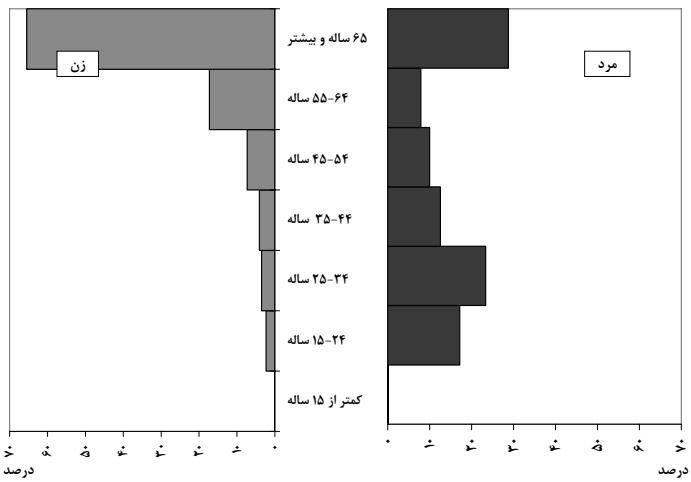

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

جدول ۳: وضع زناشویی خانوارهای یک‌نفره (اطلاعات براساس فایل ۲ درصدی نمونهٔ سال ۱۳۸۵)

وضع زناشویی	مرد و زن	مرد	زن
دارای همسر	۱۰/۵۴	۲۰/۳۹	۵/۸۸
بی همسر بر اثر فوت همسر	۶۳/۷۷	۲۶/۴۳	۸۱/۴۳
بی همسر بر اثر طلاق	۶/۵۹	۹/۵۴	۵/۱۹
هرگز ازدواج‌نکرده	۱۸/۳۲	۴۳/۱۶	۶/۵۶
اظهارنشده	۰/۷۹	۰/۴۹	۰/۹۴

توصیف الگوی ترکیب خانوار در سال ۱۳۸۵ به تفکیک استان

همان‌طور که اشاره شد، بر اساس تعاریف ارائه‌شده در آخرین توصیه‌های سازمان ملل برای سرشماری‌های جمعیتی، خانوارها به ٤ دستهٔ خانوار یک‌نفره، خانوار هسته‌ای، خانوار بزرگ و خانوار مرکب تقسیم می‌شوند. با توجه به حساسیت‌های بیش‌تر جامعه نسبت به خانوارهایی که تنها شامل یکی از والدین و فرزندان هستند، خانوارهای هسته‌ای را به دو گروه خانوارهای هسته‌ای نوع اول (سرپرست و همسر، سرپرست و همسر و فرزندان سرپرست) و نوع دوم (سرپرست و فرزندان) تفکیک کرده‌ایم و این دو زیرمجموعه از خانوارهای هسته‌ای را جداگانه مورد بررسی قرار می‌دهیم. الگوی ترکیب خانوار استان‌های کشور براساس این طبقه‌بندی در نقشه‌های شکل ۲ آمده است. بررسی این شکل‌ها نشان می‌دهد که ساختار ترکیب خانوار در استان‌های کشور متفاوت است. به‌عنوان مثال سهم خانوارهای یک‌نفره در استان‌های مرکزی و شمال‌شرقی بالاتر از سایر استان‌ها است در حالی‌که در مورد خانوارهای مرکب و بزرگ، بالاترین سهم در نقاط جنوب و غرب کشور به چشم می‌خورد. با توجه به ساختار متفاوت خانوارهای یک‌نفره، هسته‌ای نوع دوم، خانوارهای بزرگ و مرکب با خانوارهای معمولی در کشور (خانوارهای هسته‌ای نوع اول) که ۷۸/٤٦ درصد کل خانوارهای کشور را شامل می‌شوند، در قسمت بعد با جزئیات بیش‌تر به بررسی هر یک از انواع این خانوارها می‌پردازیم.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

شکل ۲ نشان می‌دهد که الگوی استانی خانوارهای هسته‌ای نوع دوم که خانوارهای بـا سرپرست و فرزند را تشکیل می‌دهد، الگویی متفاوت با خانوارهای هسته‌ای نوع اول است به‌طوری‌که استان‌های خراسان شمالی، کرمانشاه، سیستان و بلوچستان، کرمـان و هرمزگـان نرخ بالایی از این نوع خانوارها را در مقایسه با سایر استان‌ها در بردارند. با توجه به این‌که الگوی استانی خانوارهای بزرگ و مرکب در ایران تقریباً شبیه است و نـسبت هـر دو نـوع این خانوارها در نقاط غرب و جنوب‌غربی بـیش‌تـر از سـایر اسـتان‌هـا اسـت و از طرفـی خانوارهای بزرگ سهم کمی از خانوارهای کشور را تشکیل می‌دهند، ترکیب ایـن دو نـوع خانوار تحت عنوان خانوار گسترده و بررسی ویژگی‌های سرپرست خانوار در این خانوارها نیز ضروری است.

به‌منظور مقایسهٔ الگوی متفاوت ویژگی‌های سرپرستان خانوارهای کل کـشور (فـارغ از نوع آن‌ها) و ویژگی‌های سرپرستان ترکیب‌های مختلف خانوارها در کل کـشور، جـدول ٤ ارائه شده است که در ابتدا برای هر یک از انواع خانوارها این مقایسه صورت می‌گیرد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

جدول٤: برخی ویژگی‌های سرپرستان خانوارهای کل کشور در سال ۱۳۸۵ با استفاده از فایل ۲ درصد نمونه

گروه‌های عمدهٔ سنی	مرد و زن	وضع فعالیت	مرد و زن	وضع زناشویی	مرد و زن	وضع سواد	مرد و زن	جنسیت	
کم‌تر از ۱۵ ساله	۰/۰۲	شاغل	۷۳/۰۸	دارای همسر	۸۸/۵۱	باسواد	۷٦/٦۸	مرد	۹۰/۱۳
۱۵–۲٤	٤/۲٤	بیکار	٤/۰۲	بی همسر بر اثر فوت همسر	۸/۲٤	بی سواد	۲۳/۳۲	زن	۹/۸۷
۲۵–۳٤	۲۵/۲۵	غیرفعال	۲۲/٤۸	بی همسر بر اثر طلاق	۱/۰۵				
۳۵–٤٤	۲٦/۱٦	محصل	۰/۵٤	هرگز ازدواج نکرده	۲/۰۵				
٤۵–۵٤	۱۹/۷۱	خانه‌دار	۳/۰٤	اظهار نشده	۰/۱۵				
۵۵–٦٤	۱۰/۹۷	دارای درآمد بدون کار	۱۵/۷۳						
٦۵ ساله و بیش‌تر	۱۳/٦۵	سایر	۳/۱۷						
		اظهار نشده	۰/٤						

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

شکل۲: الگوی ترکیب خانوار استان‌های کشور براساس طبقه‌بندی سازمان ملل
با استفاده از نتایج سرشماری ۱۳۸۵

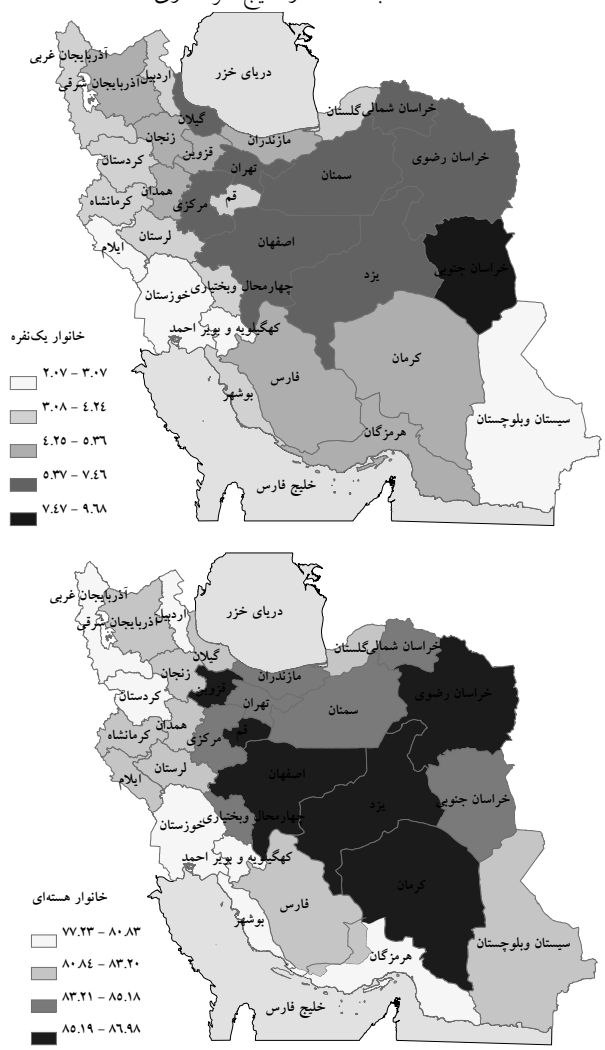

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

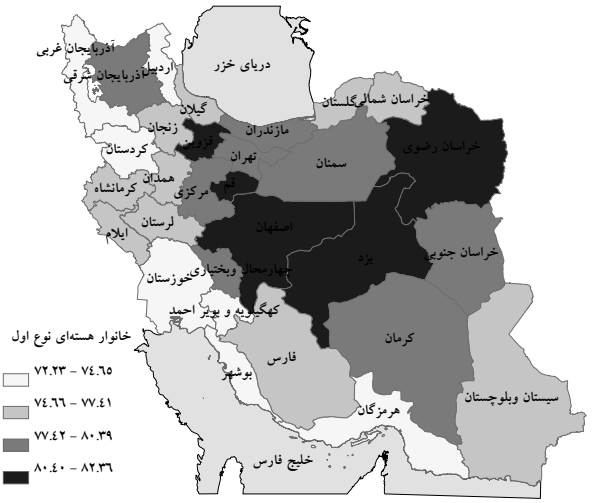

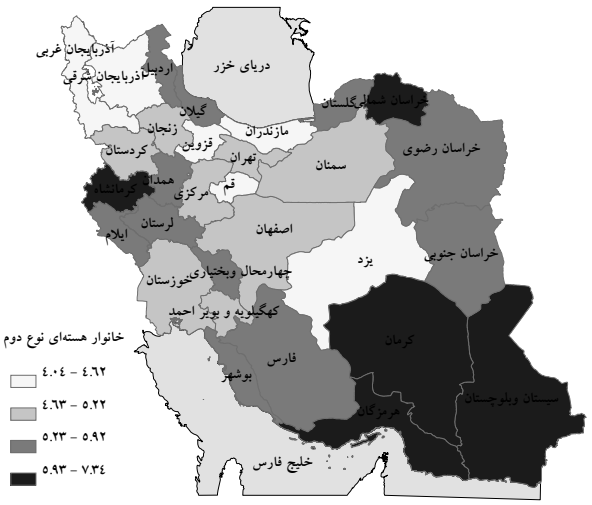

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

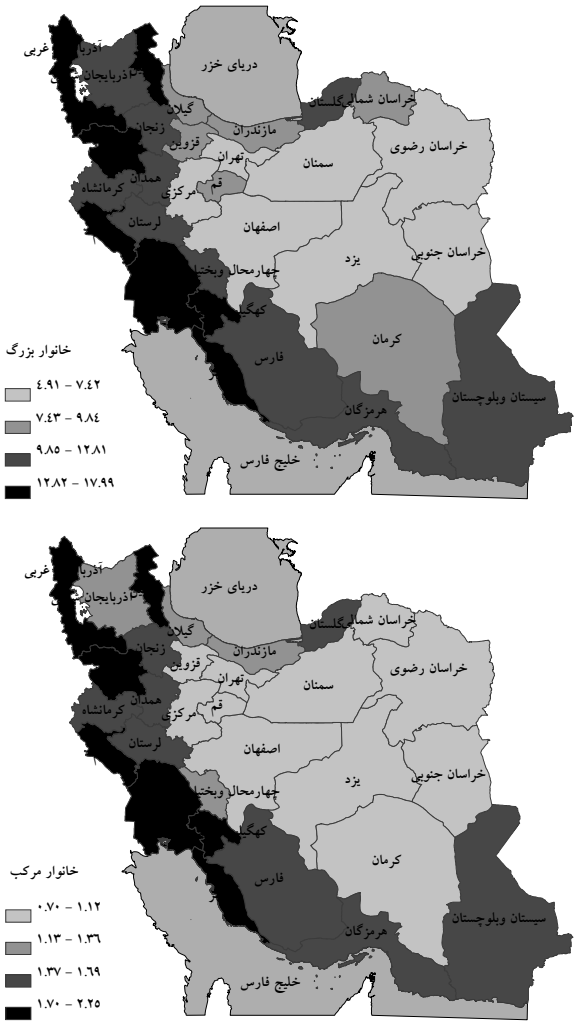

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

سپس برای هر یک از انواع خانوارها، برخی از ویژگی‌های سرپرست خانوار در کل کشور بیان و با ویژگی‌های سرپرست خانوار در استان‌های با سهم بالای خانوار مقایسه و تحلیل می‌شود.

خانوارهای یک‌نفره

مقایسهٔ ویژگی‌های سرپرستان خانوارهای کل‌کشور و سرپرست خانوارهای یک‌نفرهٔ کل کشور نشان می‌دهد که ساختار سنی سرپرستان خانوارهای یک‌نفره عمدتاً افراد مسن است در حالی‌که ساختار سنی سرپرستان خانوارهای کل‌کشور به این صورت نیست. در مورد وضع فعالیت اقتصادی، سرپرستان شاغل خانوارهای کل کشور نسبت به سرپرستان شاغل خانوارهای یک‌نفره بیش‌تر است در حالی‌که سرپرستان غیرفعال خانوارهای کل‌کشور نسبت به سرپرستان غیرفعال خانوارهای یک‌نفرهٔ کل کشور کم‌تر است. وضع زناشویی سهم عمدهٔ سرپرستان خانوارهای کل‌کشور، دارای همسر است (۸۸/۵۱) درحالی‌که سهم عمدهٔ سرپرستان خانوارهای یک‌نفره (۶۳/۷۷) بی‌همسر بر اثر فوت همسر است. همچنین سهم سرپرستان باسواد در خانوارهای کل‌کشور بسیار بالاتر از سرپرستان باسواد در خانوارهای یک‌نفره است.

پس از مقایسهٔ برخی ویژگی‌های سرپرستان خانوارهای کل‌کشور و سرپرستان خانوارهای یک‌نفره در کل کشور، اکنون برخی از ویژگی‌های سرپرست خانوارهای یک‌نفرهٔ کل کشور بیان و با ویژگی‌های سرپرست خانوار در استان‌های با سهم بالای این خانوار مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

در مورد خانوارهای یک‌نفره با توجه به شکل ۲، خراسان جنوبی با ۹ درصد دارای بالاترین سهم خانوارهای یک‌نفره بین استان‌های کشور را داراست. سهم سرپرستان مرد در خانوارهای یک‌نفره کل کشور ۳۲/۱۱ است که تقریباً مشابه خراسان جنوبی با سهم ۳۲/۰۳ می‌باشد. از طرفی سهم خانوارهای یک‌نفرهٔ کم‌تر از ۱۵ سال در این استان که مربوط به

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

مردان است بسیار بیش‌تر از این نوع خانوارها در کل کشور است (تقریباً ۵ برابر) که با توجه به پایین‌تر بودن سهم جمعیت زیر ۱۵ سال خراسان جنوبی در سال ۱۳۸۵ (۱۹/۰۶) نسبت به سهم این گروه سنی خاص در کل کشور در سال ۱۳۸۵ (۲۵/۰۸) (بر اساس شکل ۳)، می‌توان نتیجه گرفت که این افزایش ناشی از افزایش جمعیت این گروه سنی در خراسان جنوبی نیست. بنابراین بررسی علل این افزایش ضروری است. همچنین سهم افراد تنهای ٦۵ ساله و بیش‌تر کل کشور کم‌تر از سهم مزبور در این استان است. به عبارت دیگر امید به زندگی در این استان نسبت به کل کشور بیش‌تر است. در شکل ۳ با مقایسهٔ هرم سنی این استان با کل کشور درمی‌یابیم که افزایش جمعیت مسن تنها در خراسان جنوبی، ناشی از افزایش جمعیت این گروه سنی در این استان است. در بقیهٔ گروه‌های سنی به‌جز مردان ٦٤-۵۵ ساله، این سهم در کل کشور بیش‌تر از این استان است که دلیل آن می‌تواند مناسب نبودن شرایط تحصیل و کار در این استان باشد.

مقایسهٔ وضع فعالیت اقتصادی خانوارهای یک‌نفرهٔ کل کشور و استان خراسان جنوبی حاکی از افزایش چشم‌گیر غیرفعالان مرد در این استان نسبت به کل کشور است که می‌تواند ناشی از ساختار سنی مسن‌تر برای مردان این استان نسبت به کل کشور باشد. همچنین می‌توان نتیجه گرفت که وضع اشتغال زنان تنها در خراسان جنوبی بهتر از کل کشور است و به تبع آن سهم غیرفعالان زن تنها در این استان نسبت به کل کشور کم‌تر است. مقایسهٔ وضع زناشویی افراد تنهای این استان با کل کشور نشان می‌دهد که عمدهٔ اختلاف وضع زناشویی در این استان نسبت به کل کشور ناشی از سهم بالاتر مردان تنها براثر فوت همسر و سهم کم‌تر مردان بی‌همسر بر اثر طلاق یا هرگز ازدواج نکرده می‌باشد. این مسئله نیز ناشی از سهم بالاتر مردان مسن تنها در استان خراسان جنوبی نسبت به کل کشور می‌باشد چرا که ۳٦/۲۲ درصد مردان کل کشور را مردان ۵۵ ساله و بیش‌تر تشکیل می‌دهد در حالی‌که این نسبت در استان خراسان جنوبی ۵۵/۸۰ درصد است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

جدول۵: مشخصه‌های سرپرست خانوارهای یک‌نفرهٔ خراسان جنوبی و کل کشور
(اطلاعات براساس فایل ۲ درصدی نمونه سال ۱۳۸۵)

گروه‌های عمده سنی	کل کشور			خراسان جنوبی		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
کم‌تر از ۱۵ ساله	۰/۰۸	۰/۱۷	۰/۰۴	۰/۴۲	۱/۳۲	۰/۰۰
۱۵-۲۴	۷/۲۳	۱۷/۱۰	۲/۵۶	۶/۹۹	۱۵/۱۷	۳/۱۴
۲۵-۳۴	۹/۹۴	۲۳/۳۴	۳/۶۰	۶/۲۹	۱۵/۰۰	۲/۱۹
۳۵-۴۴	۶/۸۶	۱۲/۷۳	۴/۰۸	۳/۸۶	۶/۸۱	۲/۴۶
۴۵-۵۴	۷/۷۱	۱۰/۴۴	۶/۴۲	۵/۱۸	۵/۹۰	۴/۸۴
۵۵-۶۴	۱۴/۳۱	۷/۴۶	۱۷/۵۶	۱۱/۲۹	۹/۷۹	۱۲/۰۰
۶۵ ساله و بیش‌تر	۵۳/۸۷	۲۸/۷۶	۶۵/۷۴	۶۵/۹۸	۴۶/۰۱	۷۵/۳۸
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

وضع فعالیت	کل کشور			خراسان جنوبی		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
شاغل	۲۵/۴۴	۶۱/۱۸	۸/۵۳	۲۳/۷۵	۵۸/۳۹	۱۲/۸۳
بیکار	۱/۶۲	۴/۱۳	۰/۴۴	۲/۲۸	۵/۱۹	۰/۹۱
غیرفعال	۷۲/۲	۳۳/۵	۹۰/۵۶	۷۲/۹	۴۵/۲۲	۸۵/۹۷
محصل	۲/۹۴	۵/۷۴	۱/۶۲	۱/۹۰	۴/۱۰	۰/۸۷
خانه‌دار	۱۳/۰۶	۰/۱۰	۱۹/۱۹	۱۵/۰۷	۰/۳۳	۲۲/۰۲
دارای درآمد بدون کار	۴۹/۹۹	۲۲/۳۸	۶۳/۰۴	۳۸/۲۸	۲۰/۲۱	۴۶/۸۰
سایر	۶/۲۵	۵/۲۸	۶/۷۱	۱۷/۶۵	۲۰/۵۸	۱۶/۲۸
اظهار نشده	۰/۷۰	۱/۱۹	۰/۴۷	۱/۰۶	۲/۵۶	۰/۳۱

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

وضع زناشویی	کل کشور			خراسان جنوبی		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
دارای همسر	۱۰/۵۴	۲۰/۳۹	۵/۸۸	۱۰/۴۷	۱۹/۷۸	۶/۰۸
بی همسر بر اثر فوت	۶۳/۷۷	۲۶/۴۳	۸۱/۴۳	۷۱/۴۵	۴۵/۰۰	۸۳/۹۲
بی همسر بر اثر طلاق	۶/۵۹	۹/۵۴	۵/۱۹	۴/۲۲	۶/۸۱	۳/۰۱
هرگز ازدواج نکرده	۱۸/۳۲	۴۳/۱۶	۶/۵۶	۱۳/۶۵	۲۷/۷۶	۷/۰۰
سایر	۰/۷۹	۰/۴۹	۰/۹۴	۰/۲۱	۰/۶۵	-

وضع سواد	کل کشور			خراسان جنوبی		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
باسواد	۴۰/۲۰	۶۹/۰۰	۲۶/۵۷	۲۴/۲۰	۴۶/۴۳	۱۳/۷۳
بی‌سواد	۵۹/۸۰	۳۱/۰۰	۷۳/۴۳	۷۵/۸	۵۳/۵۷	۸۶/۲۷

شکل۳: هرم سنی جمعیت کل کشور، خانوارهای یک‌نفرهٔ کل کشور و خراسان جنوبی

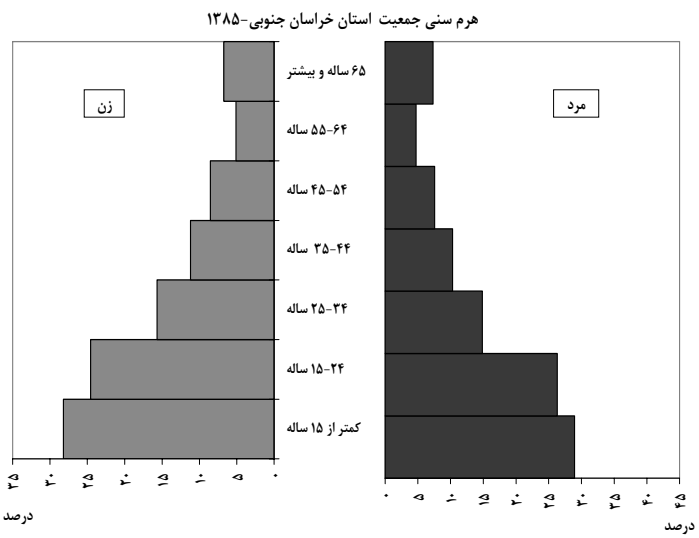

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

هرم سنی جمعیت کل کشور- ۱۳۸۵

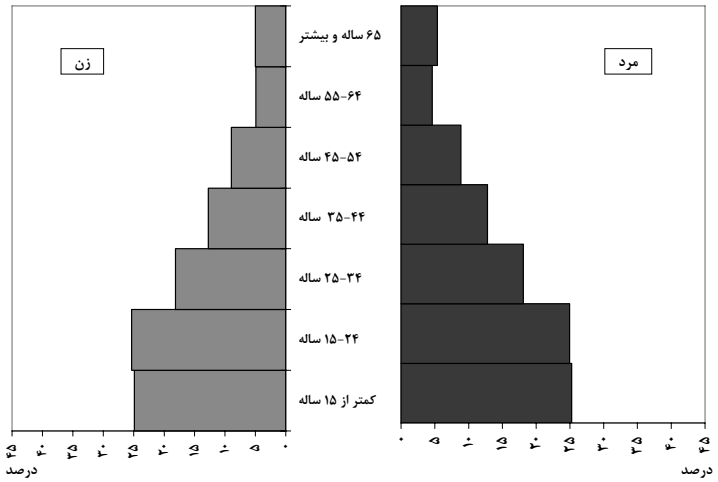

هرم سنی خانوار یکنفره کل کشور- ۱۳۸۵

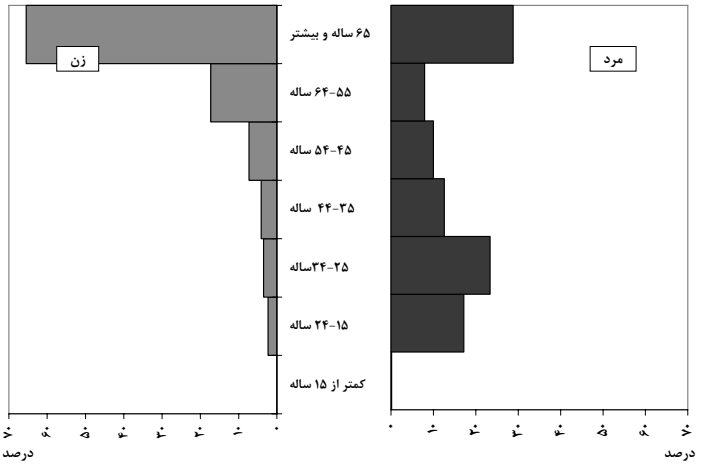

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

هرم سنی خانوار یکنفره استان خراسان جنوبی- ۱۳۸۵

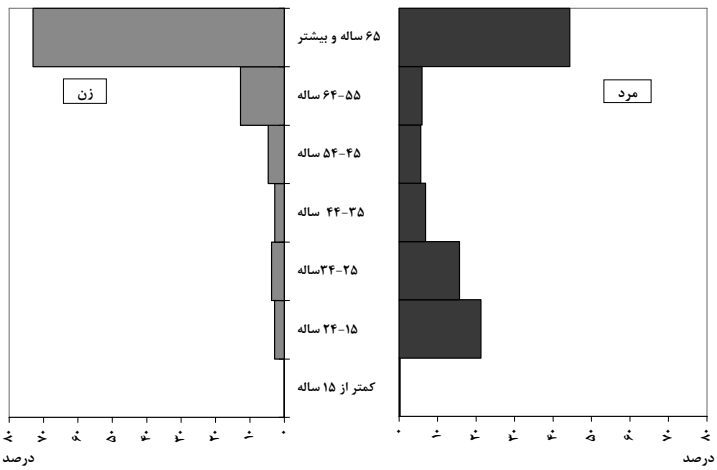

در مورد زنان تنها، چون زنان ۵۵ ساله و بیش‌تر در کل کشور و خراسان جنوبی یکسان است بنابراین انتظار داریم زنان بی‌همسر بر اثر فوت در کل کشور و خراسان جنوبی متفاوت نباشد که این‌طور نیز هست. سهم زنان هرگز ازدواج‌نکردهٔ تنها در این استان بیش از کل کشور است. ۷۱/۲ درصد زنان هرگز ازدواج نکردهٔ تنها در خراسان جنوبی، زنان ۳۵ ساله و بیش‌تر هستند در حالی‌که در کل کشور این نسبت ۵۷/۶۱ است که دلیل آن این است که در این استان عرف نیست که زنان جوان تنها زندگی کنند. از دلایل پایین‌تر بودن سهم افراد بی‌همسر در اثر طلاق در این استان نسبت به کل کشور می‌توان به مشکلات کم‌تر در این استان و قانع‌تر بودن مردم اشاره نمود.

با مقایسهٔ الگوی وضع سواد خانوارهای یک‌نفرهٔ کل کشور با خراسان جنوبی در سال ۱۳۸۵ درمی‌یابیم که نسبت باسوادان در خراسان جنوبی نسبت به کل کشور کم‌تر است که این مسئله در مورد زنان بیش‌تر به چشم می‌خورد که از جمله دلایل آن می‌توان به سهم بالای جمعیت مسن در این استان که عمدتاً بی‌سواد هستند و پایین‌تر بودن نرخ بی‌سوادی کل در این استان در مقایسه با کل کشور اشاره نمود.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

خانوارهای هسته‌ای نوع دوم

مقایسهٔ ویژگی‌های سرپرستان خانوارهای کل‌کشور و سرپرست خانوارهای هسته‌ای نوع دوم کل کشور نشان می‌دهد که با توجه به وضع فعالیت سرپرستان خانوارهای کل کشور (فارغ از نوع خانوار) که ۷۳/۰۸ درصد شاغل، ٤/۰۲ درصد بیکار و ۲۲/٤۸ درصد غیرفعال هستند، خانوارهای تک‌والدی از وضع نامناسبی از فعالیت اقتصادی برخوردار هستند چرا که عمدهٔ آن‌ها غیرفعال هستند (۷۹/۷۲). وضع زناشویی سهم عمدهٔ سرپرستان خانوارهای کل‌کشور، دارای همسر است (۸۸/۵۱) درحالی سهم عمدهٔ سرپرستان خانوارهای هسته‌ای نوع دوم کل کشور (۷۰/٦٤) بی‌همسر بر اثر فوت همسر است. در این خانوارها سهم سرپرستان بی‌همسر بر اثر طلاق نیز که حدوداً ۱۰ درصد است، در مقایسه با سرپرستان خانوارهای کل کشور با این ویژگی (۱ درصد) بسیار بالا است. همچنین سهم سرپرستان باسواد در خانوارهای کل‌کشور بالاتر از سرپرستان باسواد در خانوارهای تک‌والدی است.

اکنون برخی از ویژگی‌های سرپرست خانوارهای تک‌والدی کل کشور بیان و با ویژگی‌های سرپرست خانوار در استان‌های با سهم بالای این خانوار مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

همان‌طور که قبلاً اشاره شد خانوارهای هسته‌ای نوع دوم که خانوارهای با سرپرست و فرزند را تشکیل می‌دهند در استان‌های خراسان شمالی، کرمانشاه، سیستان و بلوچستان، کرمان و هرمزگان از نرخ بالایی در مقایسه با سایر استان‌های کشور برخوردارند. جدول ٦ ویژگی‌های سرپرست خانوارهای هسته‌ای نوع دوم را به تفکیک کل کشور و ۵ استان مذکور نشان می‌دهد.

سهم سرپرستان مرد در خانوارهای هسته‌ای نوع دوم در ۵ استان منتخب ۱۰/۱٤ است که در مقایسه با کل کشور با سهم ۱۰/۹۱ تقریباً مشابه است. از دلایل عمدهٔ پایین بودن سهم سرپرستان مرد در این خانوارها می‌توان به زندگی‌نکردن فرزندان با پدران در خانوارهای تک‌والدی و یا ازدواج مجدد مردان و تشکیل خانوادهٔ جدید و خارج‌شدن از

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

این وضعیت تک والدینی، اشاره کرد. بنابراین حدود ۹۰ درصد این نوع خانوارها دارای سرپرست زن هستند. در واقع از آن‌جا که مردان معمولاً پس از فوت یا طلاق همسر، ازدواج مجدد می‌نمایند و مسئولیت نگهداری از فرزندان را به تنهایی به‌عهده نمی‌گیرند، درصد خانوار با سرپرست مرد در خانوار هسته‌ای نوع دوم بسیار کم‌تر از درصد مزبور در کل خانوارهای کشور است.

ارقام جدول ٦ نشان می‌دهد که سهم عمدهٔ خانوارهای تک‌والدی با سرپرست مرد چه در کل کشور و چه در استان‌های منتخب در سنین ٦٥ ساله و بیش‌تر است که احتمالاً این افراد سرپرست سنی خانوار خود هستند نه سرپرست اقتصادی آن. در حالی‌که در خانوارهای با سرپرست زن، سهم این نوع خانوارها تا سن ٥٤ سالگی افزایشی است و از آن به بعد کاهشی است. به‌طور کلی می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که زنان پس از فوت یا طلاق همسر در صورت داشتن فرزند، معمولاً ازدواج مجدد نمی‌کنند و به تنهایی تکفل فرزندان خود را به‌عهده می‌گیرند. مقایسهٔ وضع فعالیت این نوع خانوارها در کل کشور و ۵ استان منتخب نشان‌دهندهٔ سهم بالای غیرفعال در خانوارهای با سرپرست زن است و در مورد مردان نیز سهم بالایی تقریباً برابر ٤٥ درصد غیرفعال دیده می‌شود. تنها اختلاف معنی‌دار وضع فعالیت سرپرست این نوع خانوارها در کل کشور و ۵ استان منتخب، سهم بالاتر خانوارهای با سرپرست مرد بیکار و سهم پایین‌تر سرپرستان زن شاغل در ۵ استان منتخب نسبت به کل کشور است که به ترتیب ناشی از نرخ بیکاری بالاتر در استان‌های مذکور در مقایسه با نرخ بیکاری کل کشور و همچنین نسبت پایین‌تر اشتغال زنان در این استان‌ها در مقایسه با کل کشور است.

به‌عنوان یک نکتهٔ جالب در مورد این خانوارها می‌توان به سهم بالای وضع زناشویی دارای همسر (تقریباً ۲۰ درصد در کل کشور و ٢٤ درصد در استان‌های منتخب) برای سرپرستان خانوارهای تک والدی اشاره کرد که عمدهٔ آن‌ها مربوط به خانوارهای تک‌والدی با سرپرست زن است. در مورد خانوارهای با سرپرست مرد دلیل عمدهٔ آن می‌تواند متارکه

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

بدون جاری‌شدن صیغه طلاق باشد ولی در مورد خانوارهای با سرپرست زن علاوه بر دلیل مذکور می‌توان به دلایلی از جمله اشتغال به تحصیل، سربازی‌رفتن، زندانی‌بودن و یا جستجوی کار و اشتغال همسرانشان در سایر نقاط کشور و یا خارج از کشور اشاره کرد. با توجه به این‌که ٤ مورد از این ٥ استان از استان‌های مرزی کشور است دلیل بالاتر بودن سهم زنان سرپرست خانوار دارای همسر نسبت به کل کشور می‌تواند اشتغال به کار همسران آن‌ها در کشورهای مجاور باشد. با مقایسهٔ ساختار وضع زناشویی سرپرستان خانوارهای تک‌والدی در کل کشور و این ٥ استان، می‌توان به پایین‌تر بودن سهم بی‌همسر بر اثر طلاق در استان‌های منتخب نسبت به کل کشور اشاره کرد که با نرخ طلاق پایین‌تر این استان‌ها در مقایسه با متوسط کل کشور هم‌خوانی دارد. همچنین وضع زناشویی حدود ٧١ درصد این نوع خانوارها در کل کشور و ٦٩ درصد در استان‌های منتخب، بی‌همسر بر اثر فوت همسر بوده است.

جدول٦: مشخصه‌های سرپرست خانوارهای تک‌والدی در استان‌های منتخب و کل کشور
(اطلاعات براساس فایل ٢ درصد سرشماری سال ١٣٨٥)

گروه‌های عمده‌ی سنی	کل کشور			٥ استان منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
کم‌تر از ١٥ ساله	٠	٠	٠	٠	٠	٠
١٥-٢٤	١/٦٢	٠/١٩	١/٧٩	٣/٢٦	٠/٩٦	٣/٥٢
٢٥-٣٤	٩/٢٤	٣/٧٠	٩/٩٢	١٢/٩٣	٤/٦٠	١٣/٨٧
٣٥-٤٤	٢١/٣٧	١٣/٤٨	٢٢/٣٤	٢١/٩٧	١٠/٧٤	٢٣/٢٤
٤٥-٥٤	٢٧/٣١	١٨/٨٠	٢٨/٣٥	٢٤/٨٧	١٨/٨٣	٢٥/٥٥
٥٥-٦٤	٢١/٥٠	٢٠/٠٣	٢١/٦٨	١٩/٦٩	١٥/٢٨	٢٠/١٨
٦٥ ساله و بیش‌تر	١٨/٩٦	٤٣/٨٠	١٥/٩٢	١٧/٢٩	٤٩/٥٨	١٣/٦٥

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

وضع فعالیت	کل کشور			۵ استان منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
شاغل	۱۸/۶۷	۵۱/۲۳	۱۴/۶۷	۱۵/۷۷	۵۱/۲۴	۱۱/۷۷
بیکار	۱/۰۰	۳/۸۹	۰/۶۵	۱/۵۴	۶/۷۴	۰/۹۵
غیرفعال	۷۹/۷۲	۴۴/۳۹	۸۴/۰۳	۸۱/۷۷	۴۱/۷۲	۸۶/۳۲
محصل	۰/۸۶	۰/۳۶	۰/۹۲	۰/۳۷	۰/۰۰	۰/۴۲
خانه‌دار	۳۴/۱۸	۱/۳۲	۳۸/۲۰	۳۷/۲۵	۱/۰۰	۴۱/۳۵
دارای درآمد بدون کار	۴۱/۳۵	۳۳/۲۸	۴۲/۳۴	۴۰/۳۶	۲۹/۵۵	۴۱/۵۹
سایر	۳/۳۳	۹/۴۳	۲/۵۷	۳/۷۹	۱۱/۱۷	۲/۹۶
اظهار نشده	۰/۶۲	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۹۱	۰/۴۱	۰/۹۷

وضع زناشویی	کل کشور			۵ استان منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
دارای همسر	۱۹/۵۹	۱۳/۹۹	۲۰/۲۷	۲۳/۵۲	۱۳/۱۹	۲۴/۶۹
بی همسر بر اثر فوت همسر	۷۰/۶۴	۶۹/۴۸	۷۰/۷۸	۶۸/۷۸	۷۳/۰۹	۶۸/۳۰
بی همسر بر اثر طلاق	۹/۷۰	۱۶/۵۳	۸/۸۷	۷/۴۸	۱۳/۷۲	۶/۷۷
اظهار نشده	۰/۰۷	۰/۰۰	۰/۰۸	۰/۲۲	۰/۰۰	۰/۲۴

وضع سواد	کل کشور			۵ استان منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
باسواد	۵۰/۳۲	۵۶/۱۴	۴۹/۶۰	۳۳/۳۴	۳۸/۹۰	۳۲/۷۲
بی سواد	۴۹/۶۸	۴۳/۸۶	۵۰/۴۰	۶۶/۶۶	۶۱/۱۰	۶۷/۲۸

نرخ بی‌سوادی سرپرستان خانوارهای تک‌والده در این ۵ استان نسبت به کل کشور بالاتر است. با توجه به نرخ بی‌سوادی بالاتر جمعیت این استان‌ها نسبت به کل کشور می‌توان نتیجه گرفت که این وضعیت تنها منحصر به این نوع خانوارهای استان‌های مذکور نیست. همچنین نتایج نشان می‌دهد سهم خانوارهای با بعد ٤ و بیش‌تر در ۵ استان منتخب نسبت به کل کشور بیش‌تر است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

خانوارهای گسترده

مقایسهٔ ویژگی‌های سرپرستان خانوارهای کل‌کشور و خانوارهای گستردهٔ کل کشور نشان می‌دهد که سهم سرپرستان شاغل کل کشور (۷۳/۰۸) بالاتر از سهم سرپرستان شاغل خانوارهای گستردهٔ کل کشور (٦٩/٠٨) است که به تبع آن سهم سرپرستان بیکار و غیرفعال خانوارهای گستردهٔ کل کشور نسبت به خانوارهای کل‌کشور بالاتر است. همچنین نتایج نشان می‌دهند که در خانوارهای گستردهٔ کل کشور، سهم سرپرستان هرگز ازدواج نکرده (۱۰/۰٦درصد) بسیار بالاتر از سرپرستان هرگز ازدواج نکردهٔ خانوارهای کل کشور (۲/۰۵ درصد) است. همچنین سهم سرپرستان بی‌همسر بر اثر فوت همسر و بی‌همسر بر اثر طلاق در خانوارهای گسترده نسبت به سرپرستان خانوارهای کل کشور بالاتر است. سهم سرپرستان باسواد نیز در خانوارهای کل‌کشور کمی بالاتر از سرپرستان باسواد در خانوارهای گسترده است ولی در مجموع سرپرستان خانوارهای گسترده از وضع سواد بالایی برخوردار هستند.

اکنون برخی از ویژگی‌های سرپرست خانوارهای گستردهٔ کل کشور با ویژگی‌های سرپرست خانوار در استان‌های با سهم بالای این خانوار مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

در خانوارهای گستردهٔ کل کشور، ۸۷/۸۰ درصد سرپرستان مرد هستند که این سهم در استان‌های منتخب ۸۹/٤۱ می‌باشد. الگوی ساختار سنی خانوارهای گسترده در کل کشور و استان‌های با سهم بالای این نوع خانوارها تقریباً یکسان است. وضع فعالیت اقتصادی سرپرستان این خانوارها نشان می‌دهد که سهم بالایی از خانوارهای گسترده با سرپرست مرد در کل کشور (استان‌های منتخب) [۷٦/۰۸ (۷۵/۹۳)] و سهم بالایی از خانوارهای گسترده با سرپرست زن در کل کشور (استان‌های منتخب) [۱۸/۷۳ (۱٤/٤۳)] شاغل هستند. این نتایج نشان‌دهندهٔ کاهش زنان سرپرست شاغل و به تبع آن افزایش زنان غیرفعال در استان‌های منتخب نسبت به کل‌کشور است. وضع زناشویی سهم بالایی از

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

سرپرستان مرد در خانوارهای گسترده، دارای همسر است در حالی‌که در مورد سرپرستان زن در این نوع خانوارها، بیش‌ترین سهم مربوط به زنان بی‌همسر بر اثر فوت همسر است. نتایج همچنین نشان می‌دهد که برای خانوارهای گستردهٔ استان‌های منتخب با کاهش سهم سرپرستان هرگز ازدواج‌نکرده و بی‌همسر بر اثر طلاق و افزایش زنان سرپرست خانوار دارای همسر نسبت به خانوارهای گسترده کل کشور مواجه هستیم. سهم خانوارهای گستردهٔ ۷ نفره و بیش‌تر با سرپرست مرد در استان‌های منتخب (۳۹/۲۸) بیش‌تر از خانوارهای گستردهٔ کل کشور (۳۱/۲۱) است. به‌عبارت دیگر بعد خانوارهای گسترده در استان‌های منتخب بیش‌تر از کل کشور است. همچنین برای خانوارهای گسترده با سرپرست زن، سهم خانوارهای ۵ نفره و بیش‌تر در استان‌های منتخب (٤٥/٤٩) بیش‌تر از کل کشور (٣٦/٢٩) است.

جدول۷: مشخصه‌های سرپرست خانوارهای گسترده (بزرگ و مرکب) در استان‌های منتخب و کل کشور (اطلاعات براساس فایل ۲ درصد سرشماری سال ۱۳۸۵)

گروه‌های عمده‌ی سنی	کل کشور			استان‌های منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
کم‌تر از ۱۵ ساله	۰/۱۰	۰/۰۹	۰/۱۶	۰/۰۷	۰/۰۶	۰/۱۳
۱۵-۲۴	۶/۳۸	۶/۷۷	۳/۵۶	۶/۱۸	۶/۵۰	۳/۵۲
۲۵-۳۴	۱۹/۲۸	۲۰/۷۵	۸/۷۲	۱۹/۳۷	۲۰/۷۳	۷/۹۰
۳۵-۴۴	۲۱/۸۲	۲۲/۵۳	۱۶/۶۷	۲۱/۷۰	۲۲/۳۴	۱۶/۲۹
۴۵-۵۴	۲۲/۴۰	۲۲/۱۹	۲۳/۹۱	۲۲/۵۵	۲۲/۱۳	۲۶/۰۷
۵۵-۶۴	۱۳/۹۹	۱۲/۸۶	۲۲/۱۷	۱۴/۰۹	۱۳/۰۹	۲۲/۵۱
۶۵ ساله و بیش‌تر	۱۶/۰۳	۱۴/۸۱	۲۴/۸۱	۱۶/۰۴	۱۵/۱۵	۲۳/۵۷

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

وضع فعالیت	کل کشور			استان‌های منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
شاغل	۶۹/۰۸	۷۶/۰۸	۱۸/۷۳	۶۹/۴۲	۷۵/۹۳	۱۴/۴۳
بیکار	۴/۴۶	۴/۹۴	۱/۰۴	۵/۳۲	۵/۸۴	۰/۹۳
غیرفعال	۲۵/۸۵	۱۸/۴۲	۷۹/۲۴	۲۴/۷۹	۱۷/۸	۸۳/۷۱
محصل	۱/۰۳	۰/۹۲	۱/۸۱	۰/۹۲	۰/۸۷	۱/۳۰
خانه‌دار	۴/۰۰	۰/۰۷	۳۲/۲۴	۳/۸۱	۰/۰۹	۳۵/۱۸
دارای درآمد بدون کار	۱۶/۱۲	۱۲/۶۳	۴۱/۲۴	۱۴/۵۸	۱۱/۲۵	۴۲/۷۴
سایر	۴/۷۰	۴/۸۰	۳/۹۵	۵/۴۸	۵/۵۹	۴/۴۹
اظهار نشده	۰/۶۱	۰/۵۶	۰/۹۹	۰/۴۸	۰/۴۲	۰/۹۳

وضع زناشویی	کل کشور			استان‌های منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
دارای همسر	۷۷/۳۵	۸۶/۱۸	۱۳/۸۷	۸۰/۰۵	۸۷/۶۳	۱۶/۰۴
بی همسر بر اثر فوت	۹/۹۶	۲/۰۶	۶۶/۸۲	۹/۲۳	۲/۰۸	۶۹/۶۲
بی همسر بر اثر طلاق	۱/۷۰	۰/۸۹	۷/۵۰	۱/۰۶	۰/۶۱	۴/۹
هرگز ازدواج نکرده	۱۰/۰۶	۱۰/۰۵	۱۰/۱۲	۸/۹۴	۹/۱۳	۷/۳۱
اظهار نشده	۰/۹۳	۰/۸۳	۱/۶۹	۰/۷۲	۰/۵۵	۲/۱۵

وضع سواد	کل کشور			۵ استان منتخب		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
باسواد	۶۹/۳۷	۷۲/۶۰	۴۶/۱۵	۶۴/۷۲	۶۸/۱۶	۳۵/۷۱
بی سواد	۳۰/۶۳	۲۷/۴۰	۵۳/۸۵	۳۵/۲۸	۳۱/۸۴	۶۴/۲۹

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

امکانات رفاهی

به‌منظور بررسی رابطهٔ بین امکانات رفاهی و نوع خانوار، در این بخش ابتدا به صورت توصیفی به بررسی این رابطه می‌پردازیم و سپس با استفاده از مدل‌های لگ‌خطی و استفاده از آزمون‌های خی‌دو و نسبت درست‌نمایی، وجود این همبستگی را مورد مطالعه قرار می‌دهیم. الگوی وضعیت برخورداری از برخی امکانات رفاهی از جمله دسترسی به خودرو، رایانه و نحوهٔ تصرف محل سکونت برای سرپرستان خانوارهای کل کشور، خانوارهای یک‌نفره، خانوارهای هسته‌ای نوع اول و دوم و خانوارهای گسترده (بزرگ و مرکب) برای کل سرپرستان مرد و زن و به تفکیک جنسیت سرپرست در شکل ٤ نشان داده شده است. به این منظور ابتدا با ادغام برخی کدهای نحوهٔ تصرف محل سکونت، خانوارها را به سه دستهٔ مالک، مستاجر و سایر دسته‌بندی کرده‌ایم و با این دسته‌بندی جدید به بررسی این روابط می‌پردازیم.

در این قسمت ابتدا به مقایسهٔ سطح امکانات رفاهی در خانوارهای کل کشور با هر یک از انواع خانوارها می‌پردازیم و سپس به مقایسهٔ سطح دسترسی به امکانات رفاهی در هر یک از انواع خانوارها به تفکیک جنسیت می‌پردازیم. امکانات رفاهی برای سرپرستان کل کشور (فارغ از نوع خانوار) و انواع خانوار نشان‌دهندهٔ سطح پایین‌تر دسترسی به خودرو و رایانه برای خانوارهای با سرپرست زن نسبت به خانوارهای با سرپرست مرد می‌باشد. مقایسهٔ سطح امکانات رفاهی خانوارهای یک‌نفره با کل خانوارهای کشور نشان‌دهندهٔ سطح پایین‌تر دسترسی به خودرو و رایانه در خانوارهای یک‌نفره و درصد پایین‌تر مالک بودن برای سرپرستان مرد یک‌نفره نسبت به کل کشور است. مقایسهٔ سطح امکانات رفاهی خانوارهای هسته‌ای نوع دوم (سرپرست و فرزندان) در مقایسه با امکانات رفاهی سرپرستان کل کشور، به پایین‌تر بودن احتمال داشتن خودرو و رایانه برای سرپرستان مرد در خانوارهای تک‌والده نسبت به خانوارهای کل کشور، بالاتر بودن احتمال داشتن خودرو و رایانه برای خانوارهای تک‌والده با سرپرست زن نسبت به خانوارهای کل کشور و بالاتر

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

بودن سهم مالکان برای این نوع خانوارها (به‌جز سرپرستان زن) نسبت به خانوارهـای کـل کشور اشاره دارد. مقایسهٔ سطح امکانات رفاهی خانوارهای هسته‌ای نوع اول در مقایسه بـا کل کشور، بالاتر بودن دست‌رسی به خودرو و رایانه را در خانوارهـای هـسته‌ای نـوع اول نسبت به کل کشور نشان می‌دهد. اما در مورد نحوهٔ تصرف محل سـکونت، سـهم مالکـان این نوع خانوارها نسبت به کل کـشور پـایین‌تـر اسـت. در مـورد خانوارهـای گـسترده در مقایسه با کل کشور، امکان دسترسی به خودرو در خانوارهـای گـسترده بـا سرپرسـت زن بیش‌تر است. همچنین امکان مالک بودن در این نوع خانوارها نسبت به کل کـشور و همـهٔ انواع دیگر خانوارها بیش‌تر است.

مقایسهٔ سطح دست‌رسی به امکانات رفاهی بین خانوارهای یک‌نفره نیز نشان می‌دهـد، سطح دست‌رسی به خودرو و رایانه برای سرپرستان مرد بیش‌تر از سرپرستان زن است امـا از لحاظ نحوهٔ تصرف محل سکونت، احتمال مالک‌بـودن بـرای سرپرسـتان زن بـیش‌تـر از سرپرستان مرد است. در خانوارهای هسته‌ای نـوع دوم (سرپرسـت و فرزنـد) تنهـا امکـان دست‌رسی به خودرو برای سرپرست مرد نسبت به سرپرستان زن بـیش‌تـر اسـت و سـطح دست‌رسی به امکانات رفاهی دیگر به تفکیـک جنـسیت متفـاوت نیـست. در خانوارهـای هسته‌ای نوع اول دسترسی به امکانات رفاهی مانند خودرو و رایانه نسبت بـه انـواع دیگـر خانوارها در سطح بالاتری قرار دارد اما در مورد نحوهٔ تصرف محل سکونت، سهم مالکـان سرپرست زن نسبت به مالکان سرپرست مرد در این نوع خانوارها کمی بیش‌تـر اسـت. در مورد خانوارهای گسترده امکان دست‌رسی به خودرو در خانوارهای با سرپرست زن نسبت به سرپرستان مرد کم‌تر است و در مورد دست‌رسی به رایانه و مالـک بـودن، تفـاوتی بـین سرپرستان مرد و زن وجود ندارد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

شکل٤: وضعیت برخورداری از امکانات رفاهی (خودرو، رایانه و وضع سکونت) برای کل جمعیت و به تفکیک جنسیت برای سرپرستان کل خانوارهای کشور و انواع ترکیب خانوار (خانوارهای یک‌نفره، سرپرست و فرزند، هسته‌ای نوع اول و خانوارهای گسترده)

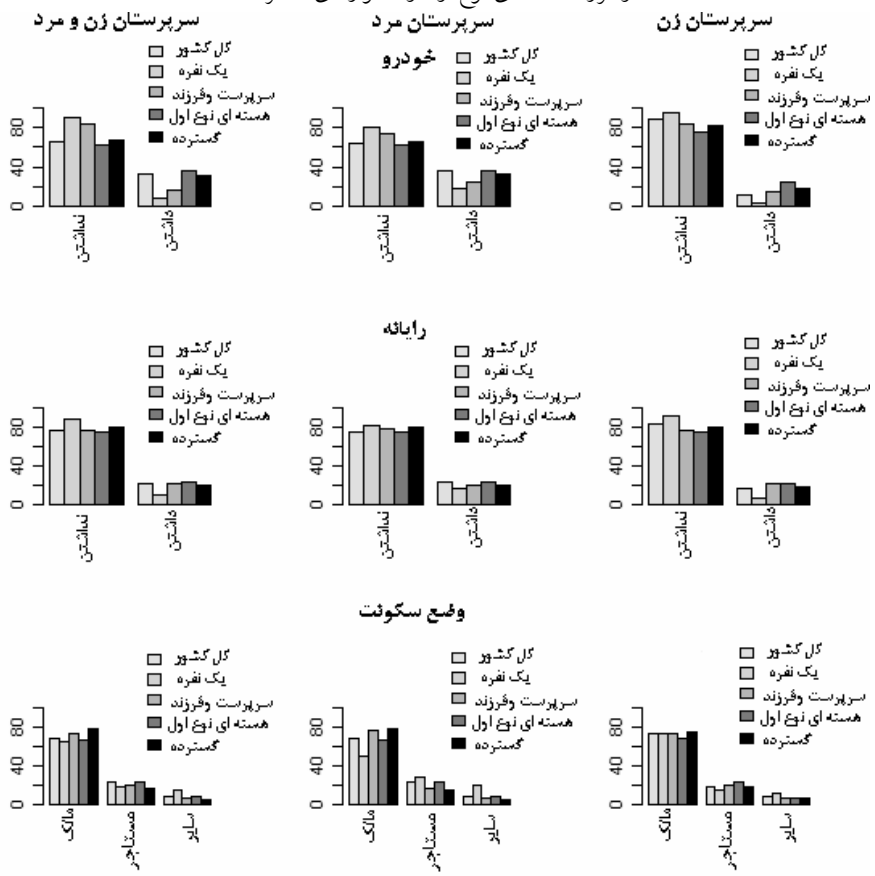

مقایسهٔ بین سطح دست‌رسی امکانات رفاهی در انواع خانوارها نشان‌دهندهٔ افزایش سطح احتمال داشتن خودرو به ترتیب برای خانوارهای تک‌نفره (۷/٦۹)، خانوارهای سرپرست و فرزند (۱۵/۷۵)، خانوارهای گسترده (۳۱/۳٤) و خانوارهای هسته‌ای نوع اول

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

(۳٦/۱۷) است. همین الگو به تفکیک جنسیت برای سرپرستان زن و مرد وجود دارد. سطح داشتن رایانه در خانوارهای کل‌کشور (۲۲/۷۷)، تک‌والده (۲۲/٤۸) و هسته‌ای نوع اول (۲٤/۱۰) تقریباً مشابه و دارای بالاترین سطح و در خانوارهای یک‌نفره در کم‌ترین سطح (۹/۸۵) است. در مورد نحوهٔ تصرف محل سکونت، بالاترین سهم مربوط به مالکان است که الگوی آن برای سرپرستان مرد و زن و به تفکیک جنسیت بسیار متفاوت است به‌گونه‌ای که سهم مالکان سرپرست مرد در خانوارهای یک‌نفره بسیار پایین‌تر از این سهم برای سرپرستان زن است. همچنین در مورد سرپرستان زن، سهم مالکان در انواع خانوارها تقریباً یکسان است. در بین مالکان به ترتیب بالاترین سهم برای خانوارهای گسترده، خانوارهای تک‌والده، خانوارهای هسته‌ای نوع اول و یک‌نفره است. بعد از آن بالاترین سهم برای نحوهٔ سکونت اجاره‌ای است که بالاترین سهم به ترتیب برای خانوارهای هسته‌ای نوع اول، تک‌والده، خانوارهای یک‌نفره و خانوارهای گسترده است. این الگو به تفکیک جنسیت برقرار نیست.

به‌منظور بررسی معنی‌داری آماری رابطهٔ بین انواع ترکیب خانوار و دسترسی به امکانات رفاهی از آمارهٔ **خی‌دو استفاده شده است. مقدار این** کمیت رابطهٔ بین انواع ترکیب خانوار و هر یک از امکانات رفاهی مانند دسترسی به خودرو، رایانه و نحوهٔ تصرف محل سکونت مقادیر بزرگی را نشان داده است. با توجه به این‌که آماره خی‌دو تحت فرض صفر، استقلال بین نوع خانوار و هر یک از امکانات رفاهی دسترسی به خوردو و رایانه، دارای توزیع خی‌دو با ۳ درجهٔ آزادی و برای استقلال بین نوع خانوار و نحوهٔ تصرف محل سکونت دارای توزیع خی‌دو با ٦ درجهٔ آزادی است، بنابراین فرض صفر که استقلال بین الگوهای مختلف ترکیب خانوار و هر یک از امکانات رفاهی است، رد می‌شود (P– مقدار= ۰/۰۰۰). این کمیت نشان می‌دهد که بین هر یک از امکانات رفاهی مزبور و انواع ترکیب خانوار همبستگی وجود دارد که این نتیجهٔ تأییدی بر تفسیرهایی است که از شکل ٤ به‌دست آمده است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

همان‌طور که قبلاً اشاره شد، یکی دیگر از روش‌های بررسی ارتباط بین چند متغیر شمارشی، استفاده از مدل‌های لگ‌خطی است. اکنون برای بررسی رابطهٔ بین نوع خانوار با ٤ سطح (یک‌نفره، هسته‌ای نوع اول، هسته‌ای نوع دوم و گسترده) و هر یک از امکانات رفاهی از جمله خودرو با ۲ سطح، رایانه با ۲ سطح و نحوهٔ تصرف محل سکونت با ۳ سطح، مدل اشباع‌شدهٔ معرفی شده در بخش ۱ را درنظر می‌گیریم. نتایج مدل‌بندی لگ‌خطی برای هر یک از امکانات رفاهی با نوع خانوار با و بدون درنظر گرفتن اثر متقابل بین متغیر نوع ترکیب خانوار و نوع امکانات رفاهی موردنظر در جدول ۸ آمده است. با توجه به نتایج انحراف معیار همهٔ پارامترهای مورد بررسی در سه مدل اشباع شده برای بررسی رابطهٔ بین نوع خانوار و هر یک از امکانات رفاهی، می‌توان به معنی‌دار بودن اثر هر یک از سطوح متغیرهای مورد بررسی در مدل اشاره کرد.

به منظور مقایسهٔ مدل استقلال و مدل اشباع‌شده از اختلاف آمارهٔ نسبت درست‌نمایی دو مدل استفاده شده است. با توجه به این‌که G^2ی مدل استقلال بسیار بزرگ است و G^2 ی مدل اشباع‌شده نیز همواره به دلیل برقرای رابطهٔ $n_{ij} = m_{ij}$ در مدل اشباع شده، صفر می‌باشد، بنابراین فرض صفر که استقلال امکانات رفاهی و نوع ترکیب خانوار است، رد می‌شود. بنابراین این مدل نیز تاییدی بر نتایجی است که از شکل ٤ و آماره خی‌دو به‌دست آورده شده است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

جدول ۸: مقایسهٔ نتایج مدل‌بندی لگ‌خطی در حالت مدل استقلال و مدل اشباع‌شده

پارامترها	مدل استقلال		مدل اشباع‌شده	
	برآورد	انحراف معیار	برآورد	انحراف معیار
خودرو و انواع ترکیب خانوار				
مقدار ثابت	۱٤/۰۲۸	۰/۰۰۰	۱٤/۰٥٤	۰/۰۰۰
یک‌نفره	−۰/۷٤۳	۰/۰۰۱	−۰/٤٤٦	۰/۰۰۱
هسته‌ای نوع اول	۱/۹۷٤	۰/۰۰۰	۱/۹۰۰	۰/۰۰۱
هسته‌ای نوع دوم	−۰/۷۰۰	۰/۰۰۱	−۰/٤۹٤	۰/۰۰۱
داشتن خودرو	−۰/٦۹۸	۰/۰۰۰	−۰/۷۷۷	۰/۰۰۱
خودرو داشتن و خانوار یک‌نفره	-	-	−۱/٦۹۰	۰/۰۰٤
خودرو داشتن و خانوار هسته‌ای نوع اول	-	-	۰/۲۱٦	۰/۰۰۲
خودرو داشتن و خانوار هسته‌ای نوع دوم	-	-	−۰/۹۰۰	۰/۰۰۳
G^2	٥۲۸٦۰۳/۳۹		۰	
پارامترها	مدل استقلال		مدل اشباع‌شده	
	برآورد	انحراف معیار	برآورد	انحراف معیار
رایانه و انواع ترکیب خانوار				
مقدار ثابت	۱٤/۱۷۳	۰/۰۰۰	۱٤/۲۱٤	۰/۰۰۰
یک‌نفره	−۰/۷٤۳	/۰۰۱	−۰/٦۲۸	۰/۰۰۱
هسته‌ای نوع اول	۱/۹۷٤	۰/۰۰۰	۱/۹۱٥	۰/۰۰۰
هسته‌ای نوع دوم	−۰/۷۰۰	۰/۰۰۱	−۰/۷۳۸	۰/۰۰۱
داشتن رایانه	−۱/۲۱٦	۰/۰۰۰	−۱/٤۱۱	۰/۰۰۲
رایانه داشتن و خانوار یک‌نفره	-	-	−۰/۸۰۱	۰/۰۰٤
رایانه داشتن و خانوار هسته‌ای نوع اول	-	-	۰/۲٦۸	۰/۰۰۲

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

پارامترها	مدل استقلال		مدل اشباع‌شده	
	برآورد	انحراف معیار	برآورد	انحراف معیار
رایانه داشتن و خانوار هسته‌ای نوع دوم	-	-	۰/۱۷۷	۰/۰۰۳
G^2	۱۲۵۸۸۸/۸۲۲		۰	
پارامترها	مدل استقلال		مدل اشباع‌شده	
	برآورد	انحراف معیار	برآورد	انحراف معیار
محل سکونت و انواع ترکیب خانوار				
مقدار ثابت	۱۱/۹۷۰	۰/۰۰۱	۱۱/٤۸۳	۰/۰۰۳
یک‌نفره	-۰/۷٤۳	۰/۰۰۱	۰/۲۸۳	۰/۰۰٤
هسته‌ای نوع اول	۱/۹۷٤	۰/۰۰۰	۲/٤۸٤	۰/۰۰۳
هسته‌ای نوع دوم	-۰/۷۰۰	۰/۰۰۱	-۰/٤۹۱	۰/۰۰۵
ملکی	-۲/۰۸۹	۰/۰۰۰	۲/۷۱۲	۰/۰۰۳
اجاره‌ای	۰/۹۷٤	۰/۰۰۱	۱/۱۰٦	۰/۰۰۳
مالک بودن و خانوار یک‌نفره	-	-	-۱/۱۹۹	۰/۰۰٤
مالک بودن و خانوار هسته‌ای نوع اول	-	-	-۰/٦٦۹	۰/۰۰۳
مالک بودن و خانوار هسته‌ای نوع دوم	-	-	-۰/۲۸۰	۰/۰۰۵
مستاجر بودن و خانوار یک‌نفره	-	-	-۰/۸٤٦	۰/۰۰۵
مستاجر بودن و خانوار هسته‌ای نوع اول	-	-	-۰/۰۹٦	۰/۰۰٤
مستاجر بودن و خانوار هسته‌ای نوع دوم	-	-	۰/۰۲۳	۰/۰۰٦
G^2	۱۵۹٦۷۵/۵۵		۰	

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله ابتدا به بررسی تغییر الگوی ترکیب خانوار کل کشور در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ پرداخته شده است. با توجه به این‌که اطلاعات برخی مشخصه‌ها مانند جنس، سن، وضع فعالیت و وضع سواد خانوارهای یک‌نفره از سرشماری سال ۱۳۷۵ در دسترس بود، همچنین بر اساس اطلاعات نمونهٔ ۲ درصدی سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ نیز این مشخصه‌ها برای خانوارهای یک‌نفره در دست‌رس بوده است، ویژگی‌های جمعیتی این خانوارها برای کل و به تفکیک جنس در این دو سال با هم مقایسه و براساس آن، به علل تغییر الگوی این نوع خانوارها پرداخته شده است. با توجه به تقسیم‌بندی خانوارها براساس توصیه‌های سازمان ملل، به تحلیل توصیفی الگوی این نوع ترکیب خانوارها در کل کشور و استان‌ها در سال ۱۳۸۵ با استفاده از فایل نمونهٔ ۲ درصدی سرشماری ۱۳۸۵ پرداخته شده است که با استفاده از ویژگی‌های سرپرست انواع خانوارها، علل تغییر سهم این خانوارها مورد بررسی قرار گرفته شده است.نتایج بررسی‌ها نشان‌دهندهٔ افزایش خانوارهای یک‌نفره، خانوارهای با سرپرست و همسر، خانوارهای تک‌والدی و همچنین کاهش خانوارهای سرپرست و همسر و فرزند بین سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ است. این نتایج نشان می‌دهد که هر چند هنوز الگوی غالب خانوارهای کشور، خانوارهای سرپرست و همسر و فرزندان سرپرست است ولی ظواهر امر نشان می‌دهد که سهم این خانوارها که الگوی سنتی ترکیب خانوار در کشور است از دو جهت در حال کاهش است به این ترتیب که از یک طرف سهم خانوارهای تک‌والدی روندی افزایشی یافته است و از طرف دیگر سهم خانوارهای یک‌نفره یعنی افرادی که تنها زندگی می‌کنند نیز در حال افزایش است. تغییرات مذکور که منعکس‌کنندهٔ افزایش نرخ طلاق و افزایش امید به زندگی در جامعه است، تبعات متعددی را به دنبال دارد و لازم است مسئولین ذی‌ربط، تمهیداتی را برای رفع نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جمعیت روبه رشدی که در قالب خانوارهای تک‌والدی و تک‌نفره زندگی می‌کنند (از جمله ارائهٔ

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

تسهیلات ویژه، ایجاد مراکز مشاورهٔ روانی و غیره)، در نظر بگیرند. در مورد تغییرات الگوی انواع ترکیب خانوار به‌جز خانوارهای یک‌نفره، می‌توان به موارد و دلایل زیر اشاره کرد.

- از دلایل عمدهٔ افزایش سهم خانوارهای سرپرست و همسر در سال ۱۳۸۵ نسبت به ۱۳۷۵، می‌توان به بالارفتن سن ازدواج و به طبع آن بالارفتن سن اولین بچه‌آوری و کاهش نرخ باروری در دههٔ مذکور اشاره کرد.
- افزایش نسبت طلاق به ازدواج از ۷/۹ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۲/۱ درصد در سال ۱۳۸۵ می‌تواند از دلایل عمدهٔ افزایش سهم خانوارهای سرپرست و فرزندان در سال ۱۳۸۵ نسبت به ۱۳۷۵ باشد.
- کاهش خانوارهای مرکب نیز می‌تواند به دلیل جداشدن خانوارهای گروهی در سال ۱۳۸۵ باشد که در سال ۱۳۷۵ خانوارهای گروهی در ردهٔ خانوارهای مرکب قرار گرفته بودند.

پس از بررسی تغییرالگوی ترکیب خانوارهای کل کشور طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۷۵، به توصیف الگوی ترکیب خانوارها در سال ۱۳۸۵ به تفکیک استان‌ها پرداخته شده است که بررسی‌ها نشان از متفاوت بودن ساختار ترکیب خانوار در استان‌های کشور دارد. نتایج بررسی‌ها نشان داده است که سهم خانوارهای یک‌نفره در استان‌های مرکزی و شمال‌شرقی بالاتر از سایر استان‌ها است در حالی‌که در مورد خانوارهای مرکب و بزرگ، بالاترین سهم در نقاط جنوب و غرب کشور به چشم می‌خورد. همچنین الگوی استانی خانوارهای هسته‌ای نوع دوم که خانوارهای با سرپرست و فرزند را تشکیل می‌دهد، الگویی متفاوت با خانوارهای هسته‌ای نوع اول است به‌طوری‌که استان‌های خراسان شمالی، کرمانشاه، سیستان و بلوچستان، کرمان و هرمزگان نرخ بالایی از این نوع خانوارها را در مقایسه با سایر استان‌ها در بردارند. به منظور بررسی علل تفاوت ساختار ترکیب انواع خانوارها در

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

استان‌ها، برخی از ویژگی‌های سرپرست خانوار در کل کشور و سرپرستان خانوارها در استان‌های با سهم بالای انواع ترکیب خانوار مقایسه شده است.

آخرین بحث مطرح شده در این مقاله، بررسی وضعیت امکانات رفاهی انواع خانوارها و میزان همبستگی و رابطهٔ آن با ترکیب خانوارها بوده است که نتایج استفاده از مدل‌های خطی، نشان‌دهندهٔ همبستگی بالای سطح امکانات رفاهی و انواع ترکیب خانوار است. لازم به ذکر است که در مدل لگ‌خطی با استفاده از وزن‌های مربوط به هر فرد، امکان تعمیم نتایج به کل کشور نیز امکان‌پذیر است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]

منابع و مآخذ References

- مرکز آمار ایران. (۱۳۷٦)، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵، تهران، مرکز آمار ایران.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۸۷)، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، تهران، مرکز آمار ایران.
- Bishop, Y. M. M., Fienberg, S. E., and Holland, P. W. (1975). **Discrete Multivariate Analysis: Theory and practice. Cambridge**, MA: MIT Press.
- Goodman, L. A. (1970). The Multivariate Analysis of Qualitative Data: Interactions Among Classifications. **Journal of the American Statistical Association**, 65.
- **Office for National Statistics. (1991), 1991 Census: County Monitor Household Composition, Londen, Office for National Statistics.**
- United Nations. (1997), **Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses**, Revision 1. New York, United Nations.
- United Nations. (2008), **Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses**, Revision 2. New York, United Nations.
- U.S. Census Bureau. (2005). Census 2000 Special Reports. **Examining American Household Composition: 1990 and 2000**, Washington DC.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-10-11]